

Drie novellen. De getuige. Deez' kleine hand. Onweer

Egbert Eewijck, Jan Campert en M. Vasalis

bron

Egbert Eewijck, Jan Campert en M. Vasalis, *Drie novellen. De getuige. Deez' kleine hand. Onweer.*
Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels, z.p. [Amsterdam] 1940

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/eewi001drie01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Een woord vooraf

Bij het samenstellen van het jaarlijksche Geschenk ter gelegenheid van de Nederlandsche Boekenweek, dat ook thans weer uit een bundel van drie niet eerder gepubliceerde verhalen bestaat, hebben wij het als onze voornaamste taak beschouwd, een schakel te vormen tusschen het Nederlandsche proza en een zoo groot mogelijk lezerspubliek.

Gegeven aard en omvang van deze verzameling kan natuurlijk geenszins verwacht worden, dat onze keuze ook maar bij benadering het beeld weerspiegelt van den stand der representatieve litteraire kunst in ons land op dit oogenblik. Wij hebben slechts getracht uit de rijke verscheidenheid onzer hedendaagsche letterkunde een op zichzelf boeiende selectie te maken, welke aan het boven omschreven doel beantwoordt.

Het vorig jaar waren twee van de drie auteurs, die wij tot medewerking uitnoodigden, schrijvers met een omvangrijk oeuvre en een sinds lang gevestigden naam. Dezen keer scheen het voor ons

oogmerk gewenscht, de aandacht eens te vragen voor drie jongeren.

Daarbij zijn we zoo gelukkig, voor den dag te kunnen komen met de vertelling van een debutante: de jonge dichteres, van wie onder den schuilnaam M. Vasalis reeds opmerkelijke poëzie in enkele tijdschriften verscheen, maar die hier voor het eerst zich als prozaïste doet kennen.

De beide andere medewerkers, Jan Campert en Egbert Eewijck, publiceerden wel reeds met succes eenige romans, maar moeten toch eveneens, zoo naar leeftijd als volgens hun litteraire figuur, nog tot de jonge generatie worden gerekend.

Wij hopen, dat dit boek de liefde voor ons eigen proza zal versterken in een tijd, dat de boekenmarkt met vertalingen van buitenlandsche middelmatigheden wordt overstroomd. Wij verwachten voorts, dat deze verzameling in staat zal blijken, uitgebreide lezerskringen vertrouwd te maken met het zoo moeilijk te beoefenen genre der korte novelle.

Terwijl immers het hier bijeengebrachte werk, hoe men ook verder over zijn waarde wil oordeelen, op een goed letterkundig peil staat, levert het naar vorm noch inhoud moeilijkheden op,

welke afbreuk zouden kunnen doen aan zijn algemeene verstaanbaarheid.

Werkstukken, die aan deze eischen beantwoorden, liggen nu eenmaal niet voor het grijpen; onze taak was niet gemakkelijk. Na nauwgezette overweging deden wij tenslotte een keuze uit het werk van verscheidene inzenders, wien wij hier onzen dank uitspreken voor hun medewerking.

Onze prozakunst is rijk en levenskrachtig en behoeft voor geen andere onder te doen. Moge deze bundel ertoe bijdragen, meer waardeering voor haar te wekken. Want de Nederlandsche schrijvers hebben er recht op, gekend te worden door hun volk.

Dat wij in staat waren daartoe naar ons vermogen mee te werken, vervult ons met erkentelijkheid. De vriendelijke ontvangst, welke de vorige uitgave ten deel is gevallen, doet ons hopen, dat onze arbeid ook ditmaal niet vergeefs is geweest.

EMMY VAN LOKHORST

VICTOR E. VAN VRIESLAND

De getuige
Egbert Eewijck

Gijs Boskuil was nauwelijks meerderjarig, toen hij al trouwen moest, en nu heeft hij op zijn vijfentwintigste al een jongen van vier, die hem gezelschap houdt in het schuurtje, waar hij fietsen repareert. En in de kleine huiskamer, door een halfsteensmuurtje van de schuur gescheiden, zit Jansje met de kleine meid op haar schoot.

Telkens weer begint Gijs onder het werken te zingen, eenvoudige wijsjes, die de kleine jongen mee kan zingen, en als Gijs niet zingt, neuriet Hannus nog wat door. Daar heeft Gijs plezier in, want precies zoo neuriet Jansje altijd onder haar werk, net zoo kinderlijk en dezelfde deuntjes.

De avondlucht schijnt wit door de gebarsten ruitjes naar binnen; Gijs draait zich met de opgepompte binnenband naar het licht, spuugt op het verdachte plaatsje en tuurt scherp, om de luchtblaasjes te zien.

Op een gespannen vogelkop lijkt nu zijn lange gebruinde hoofd met de spitse neus en de magere nek. Zijn sluike, zwartglanzende haren strijkt hij een paar keer ongeduldig van zijn voorhoofd terug.

‘Kan Pappie het niet vinde?’

‘Pappie heeft het. Wil Hannusbaas zien?’

‘Ja!’ roept Hannus.

Hij tilt den jongen op de werkbank.

‘Hannus zelf spugen!’

Hannus spuugt een paar maal onhandig en Gijs spuugt er wat bij en veegt het over het gaatje.

‘Kijk!’ zegt hij, ‘belletjes.’

‘Hééle kleine belletjes,’ zegt Hannus en hij brengt zijn twee wijsvingertjes zoo dicht mogelijk bij elkaar.

‘Hoep,’ zegt Gijs en zet den jongen weer op de grond.

‘Zwaar ben ik, hè?’

‘Nou!’

Het wordt nu stiller. Gijs heeft al zijn aandacht noodig voor het plakken.

Hannus duwt met beide handjes het schuurdeurtje open.

‘Ik ga naar moeder.’

‘Ga jij naar moeder? Zeg maar dat ik dadelijk kom.’

‘Ja!’ roept Hannus, reeds buiten.

Gijs glimlacht. Zoo staat hij even en zoekt dan verstrooid de bandentrekkers.

Hij prutst voor het raam aan een electriche lantaarn, als hij het deurtje achter zich hoort open gaan.

Tegen het licht ziet hij een jongeman, die in de deuropening blijft staan.

‘Goeienavond,’ zegt de jongeman.

‘Goeienavond,’ zegt Gijs.

‘Ik kwam es vragen, wat kost bij jou een nieuwe binnenband.’

Gijs noemt de prijzen.

‘Die heele goedkoope moet je niet nemen,’ zegt hij.

De jongen komt bij hem voor het raam staan.

Gijs kijkt hem langen tijd aan.

Hij ziet een frisch, blond gezicht met lichte, blauwe oogen en met veel sproeten.

‘Waar heb ik jou eerder gezien?’

‘Berend,’ zegt de ander, ‘Berend van den Berg.’

‘Ach... van den Berg! Natuurlijk! Ik kom zoo weinig meer in het dorp, weet je.

En je bent veranderd ook! En ben je nog op de fabriek?’

‘Nee, mij hebben ze allang gedaan gegeven,’ zegt de jongen.

‘Aj,’ zegt Gijs, en dan haastig:

‘We hebben wat een lol gehad vroeger, weet je nog wel, met Kees, hoe heet ie ook weer.’

‘Kees den Drost.’

‘O, ja! Den Drost!’ Gijs lacht en schudt het hoofd.

‘Hoe gaat het jou?’

‘Mij? Fijn man,’ zegt Gijs en dan: ‘Of - fijn, ik kan er net komen, hè, en daar ben je al blij mee tegenwoordig.’

Berend ziet door de ruitjes.

‘Ben je goed met de burenen?’

‘O, ja, aan die kant woont eene Martens, die was vroeger leeraar aan de ambachtsschool en nu is ie gepensionneerd, hij komt hier niet over de vloer, maar Hannus speelt vaak bij hem.’

‘Is dat je zoon? Hannus?’

‘Ja.’

‘Die moet nu vier of vijf zijn, hè?’ rekt Berend, ‘toen was je ook al niet meer op de fabriek, wat?’

‘Wat, toen.’

‘Nou toen, met hoe heet ze.’

‘Toen met Jansje?’ Gijs ergert zich, omdat hij na vier jaar nog een kleur krijgt als er over gesproken wordt.

‘Nee, toen was ik zonder.’

‘Zonder en toch trouwen,’ zegt Berend een beetje spottend, ‘je moet maar durven.’

Gijs zwijgt even en zegt dan weer:

‘Ik ben er niet rouwig om.’

‘Zoo, komt je jongen daar vaak. Hij is een beetje kindsch, hè?’

‘Martens? Niks van gemerkt.’

‘Ze zeggen het.’

‘Ze zeggen zooveel.’

Gijs veegt zijn handen aan een oude lap af, trekt zijn blauwe jasje uit, stapt uit zijn werkbroek, en zegt:

‘Ga je mee een kop thee halen?’

‘Dank je,’ zegt Berend, ‘ik kom nog weleens terug voor die binnenband.’

‘Best hoor,’ zegt Gijs, ‘dus je komt niet?’

‘Neen echt niet, dank je wel, besjour hoor!’

‘Besjour!’

Terwijl Gijs over het bedje van Sientje gebogen staat, door twee armpjes om zijn hals zacht vastgehouden, slentert Berend langs het tuintje van Martens.

‘Delkamp zal het wel weten,’ denkt hij, ‘hij zal er wel warmpjes bij zitten.’ En dan denkt hij aan Rie, zijn kleine blonde meid, die niet met hem uit wil.

‘Zou ze nou thuis zitten?’ denkt hij. Hij zal toch eens opletten. Toen hij geld had, moest ze iedere avond met hem naar stad.

‘Wat was ze toch lief,’ denkt hij en hij ziet haar voor zich. Ze is mooi, Rie, ze heeft een klein rond gezichtje en glinsterende krullen.

Hij had er nog achter willen komen of Martens vaak uit is en wanneer, maar dat kan altijd nog. Hij kijkt nog een paar keer om naar het kleine villaatje tusschen de kleurige bloembedden.

Aan de andere kant is weiland, daar is 's avonds geen mensch. Dat zou dan zijn tweede inbraak worden. Hij ziet er nu lang niet zoo tegen op, als de eerste keer. En wat was het per slot. Delkamp was naar binnen geklauterd en hij had op wacht gestaan. En toen het zoo verschrikkelijk lang duurde, was hij ook door het raam gekropen en Delkamp had hem uitgebekt. Met nog geen vijftig gulden had hij zich laten afschepen en later had hij gelezen, dat er minstens vierhonderd gestolen was.

‘Gelogen,’ had Delkamp gezegd. Nou, het zal hem niet weer gebeuren.

Er strijkt een zoete avondwind over het land. Hij ruikt de zoete geur van het rijpend koren. De

schemer is gevallen. Een boerenkar ratelt het dorp binnen.

Hij belt bij Rie.

‘Ze zou zóó weerom zijn,’ zegt haar moeder.

‘Waar is ze naar toe?’

‘Weet ik veel,’ zegt het menschje en ze haalt haar schouders op.

Ze wacht en als hij blijft zwijgen, zegt ze:

‘Nou, goeienavond,’ en ze sluit de deur.

Hij blijft nog lang in het straatje heen en weer lopen. Slordige kinderen komen moegespeeld thuis. Ze lachen en een meisje zegt: ‘Goh, meid, ik dacht, dat ik wat kreeg,’ terwijl ze met haar arm om de hals van haar vriendinnetje hangt. Ze gichelen als ze hem zien, en hij loopt naar huis. Zijn moeder komt met een hooge stapel waschgoed uit het achtertuintje, juist als hij de kamer binnengaat.

‘Ik haal de wasch maar binnen,’ zegt ze, half in gedachten, ‘ik geloof vast dat het gaat regenen.’

‘k Geloof het ook,’ zegt hij, ‘heb u thee?’

‘Dat zal niet veel meer zijn.’

Er is nog wat koude, te lang getrokken thee, die met suiker niet meer goed te maken is.

‘Komt u nog wat?’ vraagt hij, want hij voelt ineens behoefte aan gezelligheid.

‘Ik kom zoo,’ zegt ze.

Even later zit ze bij hem. De haren pieken slordig om het hoekige hoofd. Het scherpe gezicht, fel door de lamp beschenen, zit vol rimpels en diepe trekken, de schonkige, roodgewasschen handen steken donker af bij de magere witte armen.

‘Uitgeweest?’ vraagt ze.

‘Nee, niks,’ zegt hij kort en dan:

‘Zijn ze er allemaal al in?’

‘Ja, wees maar stil straks, ik geloof, dat het met Pietje weer niet goed is, hij slaapt bij mijn in bed.’

‘t Is altijd wat met dat jong.’

‘Moet je niet zoo zeggen,’ antwoordt ze zacht.

‘t Is toch zoo?’ vraagt hij bitter.

Ze zwijgt en dan zegt hij:

‘Wordt het te koud? Zal ik het maar dicht doen?’

Ze knikt, in gedachten verzonken.

II

Een paar dagen later is Berend weer bij Gijs in het schuurtje. Het is een warme, zonnige dag. Hij staat voor het venster, dat hij om de twee ijzeren pinnetjes zoover mogelijk opengedraaid heeft.

‘Wat een lol om hier in die bedompte schuur altijd aan die fietsen te knoeien,’ zegt hij.

Gijs zit op zijn hurken voor een ondersteboven gekeerde fiets en zwijgt.

‘Dan heeft die het beter,’ zegt Berend.

‘Wie?’

Berend knikt naar buiten.

‘Die daar, je buurman. Is die altijd met z'n bloemetjes bezig?’

‘Nou, wel veel, geloof ik.’

‘Gaat ie nooit uit?’

‘Niet veel, geloof ik.’

‘Maar 's avonds toch wel?’

‘Niet dat ik weet.’

‘Nou, saluut,’ zegt Berend.

‘Ga je al?’

‘Ja, wat zou ik langer, saluut.’

‘Dag dan,’ zegt Gijs vriendelijk.

Berend slentert over het wilde gras, tot hij aan het hek van Martens' tuin komt.

‘Mooie bloemen heb u daar.’

‘Wat?’ vraagt het oude heertje.

‘Mooie bloemen.’

Martens stapt, de hark hoog houdend, over een paar bloembedden heen, naar het hek en vraagt, met de hand aan het oor:

‘U zei?’

‘Mooie bloemen heb u daar!’ roept Berend.

Martens knikt:

‘Ja, ik versta u wel, houdt u ook van bloemen?’ ‘t Is me lust en me leven.’

‘Wilt u eens wat moois zien?’

‘Als het kan?’

‘Gaat u dan dáár binnen, daar is het hekje.’

Berend gaat met groote stappen naar het klaphekje. ‘De Eglantier’ staat er op geschilderd.

Martens heeft zijn hark weggelegd en komt hem

tegemoet. Hij draagt een kort groen tuinjasje, daarboven is zijn rond, roodverbrand hoofd met alleen nog wat glimmend wit haar in de nek en aan de slapen.

‘Ik heb een kasje,’ zegt hij.

Berend volgt hem over een zandpaadje tussen heesters vol witte balletjes, naar een kleine lage kas, waar hij zich bukken moet om binnen te komen en in de kas kan hij ook niet rechtop staan. Het is er verschrikkelijk warm, maar hij verbergt zijn ongeduld en kijkt, terwijl het zweet hem langs het hoofd loopt, naar alle kleine plantjes, die Martens hem wijst.

‘Buiten is het beter,’ kan hij niet laten te zeggen, als ze weer tussen de heesters lopen, maar Martens hoort hem niet.

‘Hoe heet dit?’ vraagt hij. Martens keert zich om en buigt zich over de plant.

Berend ziet over hem heen en bekijkt het huisje. Hij heeft al een plan.

‘s Winters heb je niet veel aan zoo'n tuin,’ zegt hij hard.

‘s Winters?’ vraagt Martens, ‘maar ik heb een mooie serre! 's Winters kan je ook best planten hebben. En cactussen!’

‘Zoo, dat is een mooi ding,’ zegt Berend.

‘Gaaf u maar mee,’ zegt Martens en met snelle pasjes loopt hij rechts om het huis naar de serre. De glazen deuren staan wijd open en binnen het glas ruikt het zoeter en vochtiger dan in de tuin.

‘Alsjeblieft’ zegt Martens met een snelle blik van zijn vriendelijke blauwe oogjes naar den jongen.

Berend staat vreemd, met zijn onhandige jongenslichaam in zijn sjofele pak, tusschen de ranke serremeubeltjes.

‘Moet je niet rooken?’ vraagt Martens ineens.

‘Graag’ zegt Berend.

‘Een sigaar? Of sigaretten rooken jullie tegenwoordig, niet?’

‘Nou wat u hebt,’ zegt hij met een verlegen glimlach.

Martens dribbelt door de donkere voorkamer en komt met een kistje sigaren terug.

‘Hier, steekt u maar eens op, u bent zeker ... u hebt zeker...? Geen werk hebt u?’

‘Nee,’ zegt Berend zacht, ‘ik ben zonder.’

Martens verstaat hem niet. Hij schudt langzaam het hoofd, terwijl hij het kistje weer terugbrengt.

Hij neemt er twee sigaren uit, legt de een op het serretafeltje en steekt de ander op.

‘O, neemt u me niet kwalijk,’ zegt hij. ‘had u geen vuur?’

Berend is een oogenblik met zijn hoofd heel dicht bij dat van den ander. Hij ziet tallooze rimpeltjes in het glanzende vel en veel pluizige grijze haartjes.

‘Ja, jullie hebt het moeilijk tegenwoordig,’ zegt Martens.

Hij legt zijn kleine roode handen voor zich op de knieën, waarover strak de gestreepte broek spant, en wrijft langzaam.

Ze rooken langen tijd zwijgend. Berend trekt voortdurend. Hij weet niet, wat hij zeggen zal. Hij heeft genoeg gezien en hij wil weg.

‘Nou’ zegt hij, als de sigaar half op is, ‘nou moet ik er van door.’

‘Nu heb je mijn cactussen nog niet gezien!’ zegt Martens, ‘die staan in de voorkamer.’

‘Dat spijt me,’ zegt Berend, ‘maar dan kom ik nog eens terug voor de cactussen.’

‘Dat moet je doen!’ Martens staat op. ‘Ja, u kunt wel door deze deur er uit.’

‘Wacht,’ zegt hij, haastig een stap terug doende

en de sigaar van het tafeltje grijpend, 'één voor onderweg.'

'Nou, dank u wel' zegt Berend onhandig lachend.

'Niks te danken, hoor!'

Martens brengt hem weg tot aan het tuinhek en hij knikt nog een paar keer als Berend omkijkt.

Dan kijkt Berend niet meer.

Beurtelings letten ze op het huis, maar Martens schijnt 's avonds nooit uit te gaan. Om zeven uur vertrekt het dienstmeisje meestal, een uur later gaat het licht aan en dat brandt soms tot elf.

Delkamp heeft een beter plan.

III

Een stevige wind blaast over het villaatje, als Berend in den avond voor de deur staat te wachten. De bloemen, op hun hoge stengels, buigen diep. Het late licht wordt fel teruggekaatst door de ruitjes van Boskuils huisje. Berend belt een paar keer en loopt dan om naar de openstaande serredeuren.

‘Dag meneer, nu kom ik naar de cactussen kijken,’ zegt hij hard.

Martens zit in de achterkamer te lezen. Hij neemt zijn bril af, staat op, kijkt hem vriendelijk aan en zegt:

‘O, wacht es, dat is....’

‘Weet u nog, ik ben laatst toch geweest in de kas....’

‘A, ja! Ja, nu weet ik het weer hoor, dat was de vorige week. Ik was u niet vergeten, hoor, ik

moest alleen maar even denken. Ik had u al eerder verwacht!’

‘Zoo,’ zegt hij. Hij neemt zijn pet af en veegt zijn voeten op de serremat.

‘Leg die daar maar neer,’ zegt Martens.

‘Ik hou hem wel bij me,’ zegt hij en hij wringt de pet in zijn jaszak.

Het ziet er netjes uit in de goeie kamer en vóór bij de ramen staan drie bakken met cacteeën.

‘Nou die mogen der wezen,’ zegt Berend.

‘Mooi zijn ze, wat?’ vraagt Martens en hij noemt de namen.

‘Gaan die nou bloeien?’

Martens vertelt druk en wijst voorzichtig naar de planten.

Berend knikt, groot boven het gebogen mannetje, en gromt zacht: ‘Ja, o ja.’

‘Het zal best lukken,’ denkt hij en hij kijkt door de achterkamer naar de serre. De glazen deuren staan nog open.

‘Ja, daar zit ik zomers meestal,’ zegt Martens, want hij heeft zijn blik gevolgd, ‘u rookt zeker nog wel even een sigaar met me?’

‘Nou, wat graag.’

‘Ga maar vast zitten, ik zal eens kijken of er nog thee is.’

Berend gaat voorzichtig door de kleine achterkamer en neemt een stoel in de serre. Door de tuindeuren ziet hij de heesters, die wuiven met de witte balletjes. Het dak van het kasje steekt er boven uit en daarachter is weiland.

Het geluid van de wind is om het huis. Martens komt voorzichtig aanlopen met in iedere hand een kopje.

‘Zoo,’ zegt hij en schuift de kopjes op het tafeltje.

‘U lust toch wel thee?’

‘Zeker, meneer,’ zegt Berend.

Ze drinken.

‘Een flinke wind, wat?’ zegt Martens.

‘Nou,’ zegt Berend. Hij luistert scherp.

‘Nou de sigaar,’ stelt Martens voor en hij haalt de koker uit zijn binnenzak.

‘Daar wordt gebeld,’ zegt Berend ineens.

‘O, ja?’ vraagt Martens opstaande, ‘dat hoor ik niet, weet u. Als ik alleen ben, laat ik de kamerdeur altijd openstaan.’

‘Nee, wacht u maar, ik ga wel,’ zegt Berend haastig, ‘u bent nou toch...’

‘Wel nee...’ protesteert Martens, maar Berend is al weg. Hij sluit de kamerdeur achter zich, loopt door het portaalje en rukt de buitendeur open.

Een hoekige, wat lummelachtige jongen, een stuk ouder dan Berend, staat voor hem. In zijn hand heeft hij een krantje.

‘Hier,’ fluistert hij, ‘alles goed?’

‘Alles goed,’ brengt Berend moeilijk uit. De adem is hem even gestokt, want nu gaat het beginnen.

‘Eerst boven?’ vraagt hij en hij wijst met zijn hoofd naar de trap. Delkamp sluipt langs hem. De treden kraken onder de looper.

Berend schraapt luidruchtig zijn keel, slaat de buitendeur dicht en gaat naar binnen.

‘Een jongen met een krantje.’

‘Zoo?’ vraagt Martens, ‘laat eens zien. Dat is het Nieuws- en Advertentieblad, daar was ik vroeger op geabonneerd.’

‘Ze willen u zeker weer abonneren,’ zegt Berend en hij lacht.

Martens zet zijn bril op en vouwt het blad open. ‘Misschien staat er iets in over de ambachtsschool,’ zegt hij. Hij buigt zich diep over het

krantje, Berend ziet alleen zijn kleine roode handen, die het papier beverig vasthouden.

Het is heel stil.

Ineens laat Martens de krant vallen, zet zijn bril al en ziet Berend verschrikt aan.

Berends hart klopt hem in de keel, zijn mond gaat open.

‘Ik hoor wat, boven’ zegt Martens.

‘Dat kan nooit’, antwoordt Berend schor, ‘dan had ik het toch zeker ook moeten hooren.’

‘Nee, maar ik voel het, ik voel het aan het huis als er iets verschoven wordt.’

‘Ach wat.’

‘Ik ga kijken, ik ben dadelijk terug,’ zegt Martens en hij staat op.

Berend gaat naast hem staan.

‘Er is heusch niks, maak u toch geen zorgen,’ zegt hij haastig, ‘krijg ik me sigaar nog?’

‘Daar ligt ie,’ roept Martens, terwijl hij wegloopt..

Berend sluipt door de kamer. Bij de deur blijft hij staan, tot hij Martens boven hoort, dan schiet hij door de vestibule, hij rukte aan de sluiting van de voordeur, hij vloekt binnensmonds, zijn handen beven. Eindelijk heeft hij de knop

omgedraaid, zwaar schuift de deur open, hij rent de tuin in en blijft dan ineens staan, buigt zich over de bloemen, draait zich, gebogen, langzaam om.

Bij het schuurtje heeft hij Gijs Boskuil gezien.

‘Ik ben gek,’ denkt hij, ‘wat gebeurt er, ik kan niet weg, hij ziet me, ik moet terug.’ Hij vloekt en bidt dan: ‘God, help me.’

Hij hoort Martens roepen. Hij gaat, gedwongen langzaam, met opzij gewend hoofd, naar binnen. Martens gilt met een hoge, fijne stem. Hij stormt de trap op, een deur staat open, een kamer licht in eerste schemer, een groot bed staat scheef, de matras hangt er half over, uit een open muurkast hangt linnengoed, daar vóór, achter het bed, worstelt Delkamp.

‘Kom je haast,’ roept hij met een vloek, ‘ik kan dat kreng niet klein krijgen.’ Martens trapt, verweert zich met zijn kleine roode vuisten, hij worstelt zijn mond vrij van Delkamps hand en krijscht weer. Berend stort zich op hem.

‘Bek houwe,’ roept hij gedempt. Delkamp rukt zich los, en Berend slaat zijn armen om den man.

‘Bek houwe,’ snauwt hij weer, maar Martens

krijst. En nu ziet hij het opengebroken geldkistje op de vloer en daaromheen de bankjes, bankjes van tien en vijftwintig.

Martens gilt doordringend. Delkamp schuift hem over de vloer het breekijzer toe.

‘Zal je stil zijn?’ grauwt Berend. Een woede stijgt in hem. Omdat Delkamp de bankjes graait en omdat hij Martens niet stil kan krijgen. Hij ligt op hem, hij grijpt het breekijzer, hij ziet het roode glimmende achterhoofd tussen het witte haar, hij slaat driemaal. Het is zwart voor zijn oogen, hij wil opstaan en wankelt, duizelig grijpt hij de bedstijl, hij stort zich naast Delkamp, en graait wat hij krijgen kan, propt het papier in zijn zakken, zoekt dan naar het zilvergeld, dat onder het bed gevallen is. Hij ziet de laarzen van Martens, met de binnenkanten vreemd vlak tegen de vloer. De zolen zijn met rubber beslagen. Hij vlucht.

‘Ben je gek,’ snauwt Delkamp, ‘niet uit het huis lopen! Wachten tot donker.’

Berend gaat langzaam de trap af. Hij merkt dat hij drijfnat is. Het bloed bonst hem in de ooren. Delkamp volgt hem.

In de serre zitten ze lange tijd.

Eindelijk zegt Berend: 'Nu zijn we er bij.'

'Dacht je?' vraagt Delkamp en dan zegt hij zacht:

'Die daar boven kan geen piep meer zeggen.'

'Wat bedoel je?' vraagt Berend snel.

'Heb je nooit een lijk gezien?' vraagt Delkamp smalend, 'moet je hem maar es in zijn oogen kijken.'

Berends mond gaat langzaam open. Het is alsof hij zal gaan huilen.

'Je liegt,' zegt hij.

'Goed, dan lieg ik,' zegt Delkamp, haalt onverschillig zijn schouders op en neemt een sigaar uit het kistje.

Berend beeft over zijn geheele lichaam.

Hij staat op.

'Wat ga je doen?' vraagt Delkamp streng.

'Niks,' zegt hij.

Hij gaat door de achterkamer en door de voorkamer, de meubels staan vaag in de halve duisternis, hij gaat tot aan de cactusbakken in de achterkamer, keert om en loopt terug tot aan de drempel van de serre. Daar draait hij weer, en zoo gaat hij door de kamers heen en terug, en

heen en terug, tot het nacht is. Maar zijn beven kan hij niet bedwingen.

Delkamp rookt.

De wind raast om het huis.

‘We gaan,’ zegt Delkamp eindelijk.

Ze gaan door de serredeuren, dan langs de heesters, ze klimmen over het hek en kruisen het weiland. De wind strijkt Berend door de haren.

‘Mijn pet,’ denkt hij met een schok, hij keert om en loopt terug, maar dan weet hij, dat hij hem bij zich heeft, en hij haalt Delkamp weer in. Over een landpaadje komen ze op de groote weg. Delkamp haalt iets uit z'n jas. ‘Hier,’ zegt hij, bewaar jij dat maar zuinig.’

Het is het breekijzer.

‘Waarom ik?’ vraagt hij met een zwakke bange stem.

‘Omdat jij daar meer belang bij hebt dan ik, zou ik zoo zeggen.’

‘Wat....’ zegt hij.

‘Ja, wat. Hou je maar niet van de domme. Kijk maar eens of je vingers er niet op staan. Ik ga hier af, ze hoeven ons niet samen te zien. En je houdt je bek, begrepen? Ajuus.’

Berend stopt het breekijzer onder zijn jas. Het kleeft.

Door de zwarte nacht raast de wind.

In het dorp branden nog lichten. Er gaan ook nog mensen. Hij wil het vertellen, hij wil zeggen:

‘Heb je het al gehoord? Ze hebben de oude Martens neergeslagen, Martens, die aan de Achterweg woont.’ Hij moet het zeggen..., ‘met een breekijzer hebben ze hem de hersens ingeslagen.’ Hij ziet de mensen onderzoekend aan. Eén hand heeft hij in zijn jas tegen het ijzer en met de andere, die hij in zijn zak houdt, steunt hij het. Die hand ligt tusschen veel zilver en papier.

En nadat hij zijn moeder weer terug gezien heeft, nadat hij langs haar geschoven is in de smalle gang en naar boven is geslopen, nadat ze toch weer gezegd heeft: ‘wel te rusten, jongen,’ nadat hij voor het eerst weer de zusjes gezien heeft in het bed naast de trap, nadat hij zachtjes op het vlierinkje bezig is geweest en het breekijzer in een stoffige richel heeft laten glijden, nadat hij zijn kleeren uitgedaan heeft en bij de lamp

bekeken, nadat hij lange tijd op zijn bloote voeten in zijn kamertje op en neer is gegaan, is de eerste eindelooze, genadelooze nacht begonnen, het woelen, het opstaan, het wachtend liggen, het wegzinken en opschrikken en het martelende en machteloze zoeken in zijn herinnering: of Gijs hem gezien heeft, of Gijs hem gezien heeft.

IV

Er staat nog veel wind. Hooge witte wolken drijven snel langs de blauwe lucht en telkens schiet een zonnestraal door de ruitjes van het schuurtje, het zwevende stof licht dan goudachtig op, nikkel blinkt, en Gijs Boskuil's werkpak is ineens helder blauw.

Gijs ligt geknield voor de uitgespreide onderdeden van een terugtrapnaaf. Hij past en zoekt ingespannen. Boven zijn neus staat een diepe plooi.

Aan het licht op de vloer ziet hij, dat de deur opengaat. Hij kijkt onderzoekend op.

Het is Berend van den Berg.

Met een lach op zijn gezicht komt hij binnen.

‘Moet je niet gaan kijken naar het feit van de dag?’ vraagt hij met een hoge stem.

‘Goeiemorgen,’ zegt Gijs en dan: ‘Verschrikkelijk

zoo iets, hè. Mijn vrouw is er heelemaal door van streek. Toen ze hier kwamen bellen van ochtend, een uur of acht zal het geweest zijn, en ze zeiden: de oude Martens is vermoord... ik wil je wel zeggen, dat ik schrok....'

Berends gezicht staat nog in een lach gewrongen. 'Ja, jij zit er het dichtste bij, hè?'

'Dat zoo iets kan gebeuren,' zegt Gijs, 'op tien, twintig meter van je huis en dat je er niets van weet.'

Berend keert zich naar het venster.

'Ze zeggen, dat het 's avonds gebeurd moet zijn,' zegt hij onverschillig, 'dan zal je toch wel iemand gezien hebben.'

Er valt een stilte.

'Is 't niet zoo?' vraagt Berend eindelijk gedempt.

Gijs heeft zich weer over zijn werk gebogen.

'Wat?' vraagt hij.

Het is weer eenige tijd stil, dan zegt Berend moeilijk:

'Je zult toch wel iemand gezien hebben, zeg ik,..... gisteren avond.'

'Had ik maar wat gezien,' zegt Gijs zonder van zijn werk op te kijken.

Berend wendt het hoofd en ziet naar hem. Hij kijkt lang en scherp en als Gijs opziet, heft hij snel het hoofd op en zegt, met een gebaar naar het venster:

‘Wat een menschen, hè?’

‘Altijd, met zoo iets,’ zegt Gijs.

‘Het parket was er al vroeg bij,’ merkt Berend op. En ineens zegt hij hard en vol:

‘Ze hebben hem z'n schedel ingeslagen.’

‘Hoe weet je dat?’

Berend ziet hem scherp aan.

‘Dat zeggen ze.’

‘Z'n schedel ingeslagen,’ herhaalt hij dan.

‘Met een stuk ijzer,’ zegt hij, ‘...of zooiets.’ ‘Heb je wat te rooken?’ vraagt hij ineens.

‘Jawel’ zegt Gijs, ‘daar ligt m'n jasje. In de zijzak.’

Berend zoekt in het jasje, zijn vingers gaan onhandig langs de voering.

‘Kan je het niet vinden?’ vraagt Gijs. Hij springt op, slaat zijn handen tegen elkaar af en vischt tusschen duim en wijsvinger een smoezelig pakje sigaretten uit een zijzak.

‘Neem er maar een,’ zegt hij, het Berend voorhoudend.

Met bevende vingers peutert de jongen aan de sigaretten.

Hij vloekt.

‘Hier heb ik er al een,’ zegt Gijs en wipt er een uit. ‘Je moet je niet zoo zenuwachtig maken,’ zegt hij dan vriendelijk.

‘Waarom niet?’ vraagt Berend snel.

‘Nou, wat heb je der aan. Ik snap niet hoe iemand het doén kan, zie je, dát snap ik niet.’ ‘Nee?’ vraagt Berend.

Gijs geeft hem vuur. Berend lacht kort.

‘Snap je dat niet,’ zegt hij, zich naar het venster keerend.

‘Kijk, daar komen ze naar buiten,’ roept hij.

Er is beweging onder de mensen, een paar agenten maken vrij baan naar de wachtende auto's.

Berend is weg zonder een woord.

Gijs trekt zijn werkpak uit, hij opent het deurtje, treedt naar buiten in het licht, ziet even, met zijn hand voor de oogen, naar de drukte voor het hek van Martens, draait zich dan langzaam om en opent zijn huisdeur.

‘Wie is daar? O, ben jij het?’ vraagt een ernstige vrouwestem.

Jansje staat in haar oude meidenjaponnetje, het smalle hoofd licht gebogen op de slanke hals, voor een klein, blankhouten tafeltje, midden in de keuken. Nu en dan veegt ze met de rug van haar hand langs haar oogen, dan buigt ze zich weer iets verder over het tafeltje, waarop de groente ligt, die ze schoon maakt. Hannus staat naast haar op zijn eigen kleine stoeltje. Dat heeft hij naar haar toegeschoven. Telkens ziet hij ernstig naar haar op en dan wriemelt hij weer mee met zijn kleine zanderige handjes in de groente.

‘Hij helpt me,’ zegt ze, met een stille glimlach naar Gijs.

Hij ziet in haar bruine oogen, die glanzen van de tranen.

‘Dat is fijn voor moeder,’ zegt hij.

‘Weet je wel, toen ik laatst gevallen was?’ zegt ze zacht, ‘toen was hij net zoo.’

‘Onze baas,’ zegt Gijs warm.

‘En waar is vaders peuter?’ roept hij.

De deur naar de slaapkamer staat open. Hij hoert een hoog schel kreetje en gedribbel van voetjes. ‘Is ze daar?’ roept hij lokkend. Over de drempel stapt een blozend tweejarig meisje, blonde

glanzende krulletjes dansen om haar hoofd. Hij lacht zachtjes, terwijl hij haar optilt.

Ze lacht terug, ze pakt zijn verfrommeld dasje met beide handjes.

Voorzichtig gaat hij met haar in een lage stoel zitten.

‘Moeten we nu weer eens kijken wat er in vaders zakken zit?’ vraagt hij hoog.

Hij zakt wat onderuit, zoodat ze makkelijk in zijn schoot zit, hij grabbelt in zijn broekzak, een been gestrekt, en hij lacht weer zachtjes en tevreden, terwijl hij haar zijige haartjes tegen zijn wang voelt.

‘Fijn, dat je gekomen bent,’ zegt Jansje.

‘t Kon best even,’ antwoordt hij en dan zegt hij: ‘Je moet er echt niet aldoor aan denken, Jans. Berend van den Berg was bij me, die trekt het zich ook zoo aan, dat krijgt een man, geloof ik, als ie lang geen werk heeft, dat maakt je slap. Van gedachten, zal ik maar zeggen.’

Een paar dagen later, op een avond, dat er koopers zijn in het schuurtje, komt Berend weer.

‘Goeienavond,’ zegt hij. Hij gaat op de

werkbank zitten met zijn rug naar het licht en volgt het gesprek.

Er is een man, die wil onderhandelen over een nieuwe bel en er is er een met een lekke band.

‘En dan zou ik weleens willen weten, wat een tweedehandsch bagagedrager kost, een goeie stevige, waar je zoo'n honderd kilo op kunt vervoeren.’

De bel wordt gekocht, maar de bagagedrager nog niet. De man zal er eens voor terug komen en de fiets blijft achter.

‘Altijd aan 't sjacheren?’ vraagt Berend, als ze weg zijn.

‘Ach man,’ zegt Gijs tevreden. En in een vertrouwelijke bui gaat hij voor Berend staan, legt zijn handen op diens knieën en zegt:

‘Dat is juist zoo reusachtig man, ik weet nou zeker, dat ik er net kan komen, weet je. Zoo hebben we met geen steun en met niks te maken en in het dorp weten ze, dat ik niet duur ben, het halve dorp komt zoowat bij me. En ik maak heusch geen klungelwerk, hoor!’

Berend ziet gespannen in de eerlijke opgewekte oogen van den ander, hij ziet op de lichtbruine

huid een paar zwarte vetstrepen. Hij slaat de oogen neer.

Gijs kleurt.

‘Maar jij komt er ook wel,’ zegt hij haastig, ‘ik ben toch ook een tijd zonder geweest. Ineens, als je er het minst op verdacht bent, heb je weer werk. Zoo is het vast, Berend.’

Berend laat zich langzaam van de werkbank glijden.

‘Ze hebben ze nog niet, wat?’ zegt hij, zijn hoofd even naar het venster buigend.

‘O, van Martens? Nee, had je iets gehoord?’

‘Nee, wat zou ik. Jij zou eerder wat moeten weten.’

‘Ik?’ vraagt Gijs.

‘Jij zult toch wel iemand bij het huis gezien hebben?’ vraagt Berend weer.

‘Dan zou ik het toch wel gezegd hebben!’

‘Zou je?’

‘Waarom zou ik niet?’

‘Nou het kon zijn....’

‘Wat kon zijn....’ vraagt Gijs geschrokken.

‘O, zoo,’ zegt Berend zachtjes en hij lacht smalend.

‘Nee, nou moet je ook zeggen....’ vraagt Gijs

en hij grijpt Berends arm, 'wat wou je zeggen...' 'Ik zeg niks,' Berend keert den ander de rug toe. 'Ik zeg alleen, als ik iemand gezien had, en als ik die vent kende, dan zou ik hem niet aangeven.'

'Ach, wat. Je bent gek, geloof ik,' zegt Gijs ongeduldig. 'Als ik iemand gezien had, zou ik hem aangeven. Je moet niet aldoor aan die moord denken, wat is dat nou.'

'Nee?' roept Berend opgewonden, 'moet ik niet? En jij dan?' Hij stoot de deur open, gaat, zich licht buigend, naar buiten, en smijt de deur achter zich dicht.

Gijs staart eenige tijd wezenloos voor zich, terwijl hij met een sleutel langs zijn lip strijkt.

Op een morgen is hij vroeg, nog voor hij iets gegeten heeft, met Hannus in het schuurtje.

Een werkman, die iedere ochtend op zijn fiets naar de stad moet, heeft hem gevraagd om zeven uur zijn lekke band gereed te hebben.

Hannus brengt met zijn handjes het achterwiel van de omgekeerd staande fiets aan het draaien, al sneller en sneller gaat het, de spaken flitsen. Gijs heeft naar het licht toe gewend gestaan en

wendt zich nu om. Zijn gezicht vertrekt ineens van schrik.

Hij knielt bij den jongen.

‘Hannus,’ zegt hij, ‘nou moet je es goed naar vader luisteren.’

Hannus keert zich naar hem toe, maar slaat telkens nog even een snelle blik naar het draaiende wiel.

‘Vader heeft een meisje gekend, een klein meisje, die vond dat ook zoo'n mooi spelletje en op een keer paste ze niet op en toen kwamen haar vingertjes tusschen de spaken en dat deed vrééselijke pijn. Zal Hannus nooit meer aan het wiel draaien?’

Hannus kijkt ernstig naar zijn vingertjes, hij heft het hoofd op, hij wil iets gaan zeggen en nu ziet Gijs een groote schrik in de oogen van den jongen.

‘Vader!’ roept hij bevend. Gijs draait zich snel om. Hij ziet niets.

Hannus knikt.

‘Een man!’ roept hij. ‘Een man voor het raam!’

Gijs loopt naar buiten, Hannus roept nog:

‘Vader, hierblijven!’

Op de weg ziet Gijs Berend gaan.

‘Berend!’ roept hij.

Berend loopt door, alsof hij hem niet hoorde.

Gijs zet het op een lopen en haalt den jongen in. ‘Was er iets? Had je me nodig?’ en nu ziet hij hoe bleek en moe en verlopen de ander er uit ziet.

‘Waar heb je vannacht gezeten?’ vraagt hij verbaasd.

Berend lacht.

‘Misschien wel buiten,’ zegt hij.

Gijs vangt een gejaagde blik uit twee matte oogen. ‘Kan ik iets voor je doen?’ vraagt hij.

Berend haalt de schouders op.

‘Wat zou je?’ vraagt hij toonloos.

‘Je kwam toch bij me, je keek toch naar binnen?’ ‘O, heb je me nou wèl gezien?’ vraagt hij bitter. ‘Pas jij maar op je hachie,’ zegt hij ineens. Zijn kaak beeft.

‘Ik?’

‘Ja, jij. In het dorp zeggen ze, dat jij er aan gaat. Je hebt ze bij Martens gezien, zeggen ze, en voordat je getuigen kan, ben je der geweest.’

Gijs zwijgt. Een schrik klemt zijn adem.

‘Wat zeg je toch....’ vraagt hij eindelijk weer.

‘Zou jij niet eens wat zeggen?’ vraagt Berend terug, met zijn hoofd heel dicht bij dat van den ander.

‘Berend....’ begint hij.

‘Bekhouwen,’ snauwt de jongen. Haat flitst in zijn oogen. Hij keert zich af en loopt weg.

Gijs ziet hem na. Een ijle nevel hangt over het land en trekt langzaam op, het gras glinstert vochtig. Twee spreeuwen kwetteren op het dak van zijn huisje. Langzaam gaat hij terug.

Hannus staat bij de fiets, de oogen groot van angst naar de deur, de kleine wangen vol tranen. ‘Hannusman, fijne jongen,’ zegt Gijs. Hij neemt hem op zijn arm en wrijft met zijn wang zacht en innig tegen de koele gladde wang van het kind.

‘Hannus moet niet bang zijn,’ zegt hij, ‘dat was een vriend van vader.’

V

Hij draagt een vilthoed en een nieuwe lichte regenjas.

Hij doet de jas uit, schudt hem, dat de druppels door het schuurtje vliegen, hij gooit zijn hoed op de werkbank en nu staat hij weer in zijn sjofele bruine pak, dat rafelt aan de randen. Door zijn warrige blonde haren schijnt het licht van het venster.

Hij volgt de blik van Gijs.

‘Ja, een nieuwe jas,’ zegt hij uitdagend, ‘zoo gaat het. Of vind je, dat een werkeloze zich maar moet laten natregenen.’

‘Wat een weer, hè?’ zegt Gijs.

‘Straks ga ik uit met Rie,’ begint Berend ineens, ‘om half acht haal ik haar van haar dienst en dan gaan we naar stad.’

‘Ja, we zijn goed met elkaar,’ zegt hij dan, ‘waar het geld is, daar is het goed.’

Gijs staat gebogen over een stuur, dat hij losgeschroefd heeft en dieper in het frame tracht te drukken.

‘Schei nou eindelijk eens uit met dat gemier aan die verrotte fiets,’ barst Berend uit. Zijn gezicht is vertrokken van woede.

‘Ja, hou je maar niet zoo dom,’ vervolgt hij, ‘ik weet best, dat je alles weten wilt, maar ik ben niet bang voor je. Vanavond ga ik naar stad, want ik heb geld, nou weet je het, het kan me niks verreken. Rie vraagt me ook niks, als er maar geld is, zoo zijn de meiden, overal, jongen, nergens zijn ze beter, jou vrouw is ook niks beter. Ja, dat dacht je wel, hè? Vanmiddag ben ik bij Rie thuis geweest, zoo'n ouwe moe heeft ze, hè? zoo'n sukkel, die had niet eens door, dat we boven waren! dacht dat we uit waren! Maar we waren boven, ja, dat mag je weten, voor jou ben ik niet bang, al dacht je dat misschien. Nou heb ik haar en nou loopt ze me niet meer weg naar anderen en lief was ze, ach man, voor geld krijg je alles, zoo is het, en zoo zijn ze allemaal, en wat dondert dat, de lol blijft hetzelfde!’

Hij lacht.

‘En nou gaan we vanavond naar stad, eerst wat

moois voor haar koopen en dan gaan we uit, dat is leven, jongen, zoiets beleef jij niet in je schuurtje, wat?’

‘Hier,’ zegt hij, ‘een zilveren horloge, dat kost meer dan jij in een maand bij elkaar prutst!’ Met onhandige rukken werkt hij een armbandhorloge van zijn pols los en reikt het den ander.

Gijs draait het een paar keer in zijn handen en geeft het weer terug.

‘Ja, nou zie je, dat ik niet bang voor je ben, hè, en waarom zou ik ook, hè, je zult wel wijzer wezen, wat? Jij hebt vrouw en kinderen.’

‘Wat zeg je?’ vraagt Gijs, het hoofd iets scheef gedraaid, de oogen donker.

‘Jij spaart liever, hè?’ zegt Berend haastig, ‘jij hebt vrouw en kinderen.’

Gijs zwijgt, hij wrijft met de handpalm langzaam over het koele nikkel van het stuur. Regen klettert op het schuurtje.

‘Goeienavond’ zegt Berend. Hij zet zijn hoed op en trekt zijn jas aan.

‘Hoor je het niet? Goeienavond, zeg ik.’

‘Wel te rusten, Berend,’ zegt de ander ernstig.

Hij werkt niet lang meer, hij sluit het schuurtje.

Jans zit met het krantje onder de lamp. Verstelwerk ligt bij haar rechterhand.

‘Wat regent het, hè?’ zegt ze.

‘Nou, het giet.’

Ze schenkt hem zijn thee in.

‘Hier is je krantje,’ zegt ze.

‘Nee, lees maar, jij was aan 't lezen.’

Hij zit in zijn lage stoel, de kin gesteund in een hand. Hij tuurt op het versleten vloerkleedje.

Een paar keer kijkt ze naar hem.

‘Je vergeet je thee,’ zegt ze.

‘O ja,’ zegt hij, met een schok. Hij neemt een slok en verzinkt dan weer in gepeins.

Ineens staat hij op, hij schuift het gordijntje opzij en trommelt zacht op de ruit.

Kleine druppels schieten zigzag langs het glas.

Hij keert zich om.

Jansje staat naast zijn stoel. Ze heeft hem opnieuw willen inschenken, maar zijn kop is nog vol.

Hij doet een paar passen naar de tafel, het is alsof hij iets zoekt.

‘Wat is er Gijs? Er is wat, jongen.’

‘Ach nee,’ zegt hij.

‘Je hebt de laatste tijd iets, je moet niet zoo

piekeren. Het kan me niet schelen, als je deze week niet overhoudt, we hebben toch nog een beetje....'

'Ach Jans,' zegt hij zacht en warm, 'dat is het niet, het is niets. Ik moet aldoor aan iemand denken, een vroegeren vriend van me, hij is ongelukkig geworden.'

Hij loopt heen en weer in de kleine kamer.

'Ik mocht hem wel vroeger, het was een leuke jongen, en nu geloof ik zoo iets verschrikkelijks, je moet maar niet vragen.'

'Een vrouw misschien,' denkt ze, 'vrouwen kunnen mannen soms ongelukkig maken. Of een ontzettende ziekte, waar je niet over kunt praten.' Hij staat stil en glimlacht naar haar.

Ze gaat naar hem toe, ze strijkt hem het sluike haar van het voorhoofd, hij ziet haar kleine gezicht tusschen het warmglanzende bruine haar. In haar bezorgde oogen ziet hij.

't Gaat wel voorbij, hoor,' zegt hij en hij glimlacht weer, 'je piekert zoo wel eens.' Hij buigt zich over haar en zoent haar. Ze staan even stil naast elkaar en dan gaan ze zonder een woord naar de kleine slaapkamer. In het schemerduister staat het bedje van de kinderen. Hun

hoofden, vol warrige krullen, liggen van elkaar afgewend, op het groote kussen. Het meisje houdt haar handje in haar mond. Rustig gaat hun ademhaling.

‘Zullen we ook maar gaan?’ vraagt hij.

‘Je krijgt eerst een nieuwe warme kop thee,’ zegt ze vroolijk, ‘de pot is nog half vol.’

's Nachts wordt er gebeld.

Gijs schrikt wakker.

‘Wat is er?’ vraagt Jansje.

‘Er is gebeld, geloof ik.’

Ze luisteren.

Nu hooren ze het beiden.

‘Wacht maar,’ zegt hij. Hij schiet zijn broek aan. ‘Niet opendoen! O God, pas toch op,’ fluistert ze. ‘Malle meid,’ zegt hij, ‘wat is hier nou te halen!’ Hij gaat langs het bedje van de kinderen, dan door de huiskamer, draait daar het licht aan en opent de buitendeur.

Het is Berend. Zonder overjas en zonder hoed, verwaaid en verregend, staat hij iets opzij van de deur. Een hand heeft hij binnen in zijn jas en de andere houdt hij in zijn zijzak.

‘Ben jij het Berend? Wat is er?’

‘Ik moet me horloge hebben.’

‘Je horloge?’

‘Ja, me polshorloge, dat heb ik je toch gegeven, vanmiddag.’

‘Dat heb ik je teruggegeven.’

‘Dan is het blijven liggen in het schuurtje.’

‘Kan je morgen niet terugkomen?’

‘Nee, ik moet het hebben, ik heb het nodig, ik ga niet weer, voor ik het gevonden heb.’

‘Wacht dan even.’

Onder het fornuis staan zijn klompen. Hij steekt er zijn bloote voeten in.

‘Iemand voor een spoedkarweitje, Jans, ik ben even naar het schuurtje.’

‘Goed,’ roept ze klagend.

Hij laat de buitendeur op een kier staan, het licht blijft branden. Berend loopt voor hem uit, de linkerhand houdt hij stijf tegen zijn lichaam. Het regent niet meer. Gijs voelt de zachte, vochtige nachtwind langs zijn wangen strijken.

Berend rukt het deurtje open en ze gaan naar binnen. Gijs draait het licht aan, een heel klein lampje begint te gloeien, in de hoeken blijft het duister.

‘Ik heb gezien, dat je het daar hebt neergelegd,’ zegt Berend rustig.

Gijs neemt een elektrische zaklantaarn uit een kastje.

‘Waar?’ vraagt hij.

Berend duidt met zijn hoofd naar de verste hoek. ‘Op een van die schapjes daar,’ zegt hij.

Gijs keert zich naar het duister. Hij laat het lampje op de schapjes schijnen, maar hij zoekt niet, hij staat onbewegelijk. Hij luistert, maar hij hoort Berend niet.

Er is geen geluid.

Dan zegt Gijs:

‘Berend,’

De stilte spant zich opnieuw.

‘Berend,’ zegt hij, ‘je moet bekennen.’

Hij draait zich om, hij doet een paar passen, hij legt het lampje op de werkbank.

Berend staat voor het venster, de armen langs zijn lichaam, in de rechterhand hangt iets.

Zijn gezicht is bleek en vaal en vol schaduwen. De oogen heeft hij neergeslagen.

Gijs loopt langzaam op hem toe, hij staat dicht voor hem.

‘Zal je, Berend?’ vraagt hij.

Berend slaat de oogen op. Ze smeeken. Zijn mond beweegt.

‘Ja,’ fluistert hij.

Met een kinderlijk, onhandig gebaar reikt hij Gijs het breekijzer.

‘Hier,’ zegt hij zacht.

Gijs legt het voorzichtig op de werkbank.

Berend's hand beweegt zich naar zijn keel.

‘Jij gaat mee?’ vraagt hij, ‘ga je?’

‘Ja,’ zegt Gijs, ‘ik blijf bij je.’

Ze gaan.

Gijs doet het licht uit. Bij het deurtje laat hij Berend voorgaan.

‘Wacht je even?’ vraagt hij.

Hij gaat de huiskamer binnen, hij neemt zijn jas van de haak.

‘Jans,’ roept hij zacht, ‘ik moet even weg, iemand helpen, misschien duurt het even. Niet bang zijn, meid.’

‘Nee, ik zal niet bang zijn,’ roept ze zacht terug, ‘ga maar, ik zal echt niet bang zijn, dag jongen.’

‘Dag Jans, dag kind.’

Hij trekt de deur achter zich in het slot.

Berend staat voor hem.

‘Weet je, waarom ik het breekijzer had meegebracht?’ vraagt hij gedempt.

‘Dat gaat geen mensch aan,’ zegt Gijs en nu gaan ze op weg.

Het is frisch, sterren verduisteren achter wolken en andere lichten op in het zwart, de velden liggen verlaten, kleine huizen staan zwart en vierkant onder donkere, fluisterende boomen.

Regelmatig klinkt hun stap over de straatweg.

Eenmaal staat Berend stil. Hij grijpt Gijs bij de arm.

‘Zeg jij het aan me moeder,’ vraagt hij met een half verstikte stem, ‘zeg jij het, direkt, vannacht, als je me alleen hebt gelaten.’

‘Ja, Berend, ik zeg het aan je moeder,’ zegt hij en even, als toevallig, raken hun handen elkaar, voor ze verder gaan.

Deez' kleine hand
Jan Campert

Dien avond, na een afwezigheid van vele jaren, terugkomend in het dorp hoorde ik in de gelagkamer van De Harmonie, dat de oude Mevrouw Vernon stervende was. Onmiddellijk wist ik waarom ik naar het dorp gedreven werd. Ik zat voor het raam van De Harmonie. Een vroege zomeravond draalde nog tusschen het hooge, blinkende groen der boomen, die de kerk omringden. Hoe lang was het geleden dat ik daar gezeten had? Tien jaren, twaalf jaren..... Sindsdien bracht mijn werk mij in vele landen. Ik was vermoeid van de afmattende tochten. Ik had genoeg van de urenlange conferenties, die mijn vak met zich meebracht en ik was eindelijk zoo ver gekomen dat ik mijzelf kon voorhouden dat nu anderen zich maar eens moesten bezig houden met den verkoop van motoren. Ik geloofde het voorloopig wel. Wat de financieele zijde van dit besluit betrof had ik het reeds jaren eerder kunnen nemen. Waar en hoe dit plotseling geschied was is mij ontschoten. Misschien wel een van die vervloekt vervelende avonden, die ik in Düsseldorf moest doorbrengen. Een stad waar ik behalve enkele zakelijke relaties niemand kende. Een hunner had mij te

dineeren gevraagd. Het was geen succes al schonk mijn gastheer een aanvaardbaar glas wijn. Maar wanneer men 's middags drie uur lang heeft zitten vechten over een contract voor de levering van drie scheepsmotoren en men moet dan 's avonds even langen tijd luisteren naar de economische en politieke inzichten van denzelfden heer - mij dunkt dat het afdoende is. Al die eenzame avonden in vreemde steden zullen mijn besluit wel hebben laten rijpen. Men dwaalt een café binnen en verslindt alles wat op de leestafel ligt; een enkele maal heeft men geluk en ziet een goede tooneelvoorstelling; men raakt verzeild in het een of ander cabaret, waar men een hopelooze poging doet zich te amuseeren, een poging die doorgaans den volgenden dag met een kater wordt beloond; men gaat soms uit wanhoop of uit verveling vroeg naar bed. Alle hotelportiers lijken op elkaar. Tenslotte weegt de tristesse van zulk een bestaan te zwaar.

Op een van die avonden moet ik aan dit dorp hebben gedacht. Ik bracht er vele van mijn jeugdjaren door. Een klein en lieflijk dorp, verscholen tusschen de bosschen, niet ver van zee. De winden woeien altijd over dit

dorp. Zij kwamen menigmaal uit zee aangevlogen om dan achter het dorp in de polders neer te strijken. Er waren duinpannen ontoegankelijk welhaast door het slingerend gewas der braamstruiken; er waren andere waar de kamperfoelie hoog oprees en bedwelmend geurde. En altijd was er het water, hoorbaar bij dag en bij nacht.

Toen ik eenmaal het besluit genomen had mij voor eenige jaren - misschien wel voor goed - uit de zaken terug te trekken lag het eigenlijk wel voor de hand dat ik in dit dorp wilde wonen. Ik regelde zoo spoedig mogelijk al wat te regelen viel en reisde af. Na een spoorreis van enkele uren bracht een nerveus en jachtig bellend trammetje mij hier. Ik nam mijn intrek in De Harmonie, het eenige behoorlijke logement, en den avond van mijn aankomst vernam ik dat de oude mevrouw Vernon stervende was.

Het was de eigenaar van de kruidenierswinkel, die onder het kaarten deze mededeeling deed. Ik kan bezwaarlijk zeggen dat het commentaar zijner speelvrienden overvloedig was van genegenheid voor de stervende.

- Een eigengereid mensch, zei de een.

- Een raar portret, altijd zoo in het zwart, merkte een ander op.

- Afijn, ze heeft er de jaren voor, besloot de kruidenier.

Ik herinnerde mij de oude Mevrouw Vernon zeer goed. Zij bewoonde een van de eenzaamst gelegen huizen in den omtrek. Duin en Dal - zoo luidde de weinig oorspronkelijke naam - lag ongeveer drie kwartier van het dorp, diep de duinen in. Wanneer men den hoofdweg naar zee insloeg, voerde halverwege een smalle zandweg over het vroom en de lage duinlanden naar de woning van Mevrouw Vernon. Zoo verlaten lag het huis onder de beschutting van breede groepen zeedennen dat de weinige leveranciers in het dorp weigerden er de boodschappen te brengen. Men kon niet fietsen over den zandweg en was dus gedwongen den heelen afstand te voet af te leggen. En dat loonde nauwelijks de moeite. Soms zag men de oude meid van Mevrouw Vernon in het dorp hare boodschappen doen. Soms ook zag men hen beiden door de dorpsstraat loopen. Een enkele maal, wanneer wij jongens tijdens onze wilde spelen in de omgeving van Duin en Dal verdwaald waren geraakt, hield de oude meid een

onzer aan en vroeg of wij den volgenden dag weer in de buurt kwamen. Wanneer wij een bevestigend antwoord gaven verzocht zij ons eenige benoedigheden uit het dorp mede te nemen. Wij deden dit maar al te graag, omdat een belooning nimmer uitbleef. En daarenboven vormde een gesprek met Mary, de meid, of de enkele woorden die de oude Mevrouw Vernon met ons wisselde voor ons een bron van vermaak. Ondanks het feit dat beiden al jarenlang op Duin en Dal woonden spraken zij erbarmelijk Hollandsch. Mevrouw Vernon en haar dienstmaagd waren Engelschen. Wat hen er toe had gebracht de rest van hun leven te slijten in een klein Hollandsch kustdorp kon ik als kind niet bevroeden. Zij spraken samen altijd hun eigen taal. Zij kenden enkel de hoogst noodige Hollandsche woorden. Wanneer wij den daaropvolgenden dag het gevraagde meebrachten luisterden wij vol vermaakte aandacht naar Mary's gebrekkig Nederlandsch, enkel en alleen om het eerste uur daarna haar na te bouwen; een bezigheid, die ons een onnoemelijk plezier verschafte.

Beiden waren altijd zeer vriendelijk voor ons kinderen en toch ontstond er nimmer een band

tusschen hen en ons. Ik voor mij herinner mij nog zeer goed, dat ik altijd een zekeren onnaspeurlijken afkeer moest overwinnen wanneer ik moest antwoorden op Mevrouw Vernon's schaarsche vragen. Ja, vooral wanneer deze het woord tot mij richtte, voelde ik duidelijk dat verzet in mij aanwezig. En ik was altijd dankbaar wanneer ik met een handvol koekjes, een reep chocolade of een andere welkome versnapering weer onder de zeedennen stond of in een duinpan ravotten kon met mijn kameraden. Het waren niet de sombere kleeren, die mij afschrikten, noch was het haar uiterlijk, maar er moet iets in haar wezen zijn geweest, dat mij een niet te verklaren angst bezorgde. Mevrouw Vernon was klein van gestalte, klein en rank. Zij had volkomen wit haar, waarbij de bijzonder levendige, donkere oogen een merkwaardige en boeiende tegenstelling vormden. Ik denk dat zij in haar jeugd een heel knap meisje moet zijn geweest. Zij zal ook weinig typisch Engelsch hebben gehad. Eigenlijk was haar heele verschijning ge-eigend om genegenheid te wekken. En tòch ... Bepaald griezellig vond ik het haar een hand te geven. Zij had voor een zoo kleine vrouw opvallend

krachtige, breede handen. Jarenlang is hun druk mij bij gebleven. Ik geloof dat ik bang ben geweest voor die handen. Zij hadden iets gevaarlijks. Iets onverhoedsch en heimelijks. Als kind wist ik niet dat ik op lateren leeftijd zooveel aandacht zou schenken aan handen die voor mij dikwijls op afdoende wijze bijdragen tot het leeren kennen van een karakter. Ik wil hiermee niet zeggen dat de handlijnkunde in mij een overtuigd aanhanger heeft gevonden, maar wel dat ik nu hecht aan den indruk, welken de vorm eener hand en haar gebaren op mij maken. Ervaring heeft mij in den loop van mijn leven op dit punt wijs gemaakt en ik ben geneigd menschen wier handen mij niet bevallen zoo veel mogelijk te mijden. Wanneer ik vandaag aan den dag Mevrouw Vernon voor het eerst ontmoette zou vermoedelijk deze ontmoeting ook de laatste zijn geweest.

Ik geloof ook niet dat onze ouders veel meer van de geheimzinnige Mevrouw Vernon en haar dienstmaagd Mary afwisten dan wij. Vele jaren woonden zij al op Duin en Dal. Aanvankelijk zal de nieuwsgierigheid wel groot zijn geweest, maar in mijn jeugd bleek deze geen levensvatbaarheid te bezitten. Het dorp was oogenschijnlijk

gewend geraakt aan de twee vreemdelingen, die zoo rustig en ongemerkt hun weg gingen. Die met geen der notabelen relaties onderhielden en blijkbaar genoeg hadden aan hun eigen uiterste eenzaamheid. Ik kan mij ook niet herinneren dat de oude Mevrouw Vernon ooit gasten had. En wanneer zulks al eens het geval geweest was dan zouden deze het vermoedelijk wel bij één bezoek hebben gelaten, want opwekkend gezelschap kunnen zij en Mary allermint hebben gevormd, terwijl de afgezonderde ligging van het huis niet noodde tot het herhalen eener logeerpartij. De omgeving bood geen gelegenheid tot afleiding. Tennisvelden en golflinks waren er in die jaren niet. Om een bioscoopvoorstelling te bezoeken moet men ook nu nog omtrent een uur reizen. Natuurlijk kon men zomers zwemmen, maar de bewoners van Duin en Dal dienden dan toch eerst een wandeling van ruim een uur te maken door een uitgestrekt en verwilderd duinlandschap. Het heeft niemand ooit verwonderd dat voor de komst van Mevrouw Vernon Duin en Dal jarenlang leeg had gestaan.

Men heeft mij verteld dat het werd gebouwd op het laatst van de vorige eeuw - ik meen

omstreeks 1880 - door een Amsterdamsch bankier, die tijdens het jachtseizoen wel eens een enkele maal met een paar vrienden overkwam. Na zijn dood kwam Duin en Dal in het bezit van zijn zoon, die het grootste deel van zijn leven in het buitenland doorbracht en die blijkbaar geen lust voelde een deel van het jaar te vertoeven in zulk een onherbergzame omgeving. Het huis werd te koop gezet, maar koopers daagden niet op. Het verviel langzamerhand. Blinden en deuren maakten een verveloozen indruk. De tierende herfststormen rukten aan de dakpannen en vernielden er vele. Onbeschermden vensters werden ingedrukt. Klimop overwoekerde de gansche woning. Brem en braamstruiken verstikten den ingang en reikten tot aan de vensterkozijnen. Er werd niets aan gedaan. Duin en Dal was een vergeten bezit geworden. Het bord, waarop stond vermeld dat het te koop was, lag ergens onder dichte struiken verborgen. Regens hadden de letters verbleekt en uitgewischt. En ergens aan de Rivièra of in een of ander Kurort vertoefde een man, die op een goeden dag tot zijn eigen verbazing het verzoek moet hebben gekregen eene aan hem toebehoorende woning

genaamd Duin en Dal te verkoopen. Deze verkoop kwam tot stand. Natuurlijk kwam zij tot stand. Waarschijnlijk zal men er Mevrouw Vernon wel altijd van verdacht hebben dat zij het huis voor een futiel bedrag had verworven. Laat dat zoo zijn. In ieder geval heeft zij er voor zorg gedragen dat het wederom bewoonbaar werd. Ook nadat ik mijn jeugd in dit dorp had doorgebracht ben ik er ettelijke malen teruggekomen. Weliswaar met groote tusschenpoozen, maar telkenmale scheen het mij alsof er niets was veranderd. In aanraking met de bewoonsters van Duin en Dal kwam ik niet, behalve dien eenen keer dat ik - het moet nu toch zeker vijftien jaar geleden zijn - Mary op den Zeeweg achterop reed. Zij had blijkbaar boodschappen in het dorp gedaan en ging nu huiswaarts, beladen met een zware tasch. Toen ik haar herkende, dank zij het schaarsche schijnsel van een gaslantaarn, remde ik en bood aan haar thuis te brengen. Voor zoover dit althans mogelijk was. Zij stemde zwijgend toe en omdat zij mij waarschijnlijk niet herkende, haalde ik eenige oude herinneringen op, welke haar een vluchtigen glimlach ontlokten. Bij het begin van den zandweg, die naar

Duin en Dal leidde, stopte ik. Zij sloeg mijn aanbod om haar geheel en al naar huis te brengen af. Sterker - zij verbood eenvoudig dat ik haar verder zou begeleiden. Het ging met de oude Mevrouw goed, zei ze mij. Alleen Mevrouw was wat moeilijker ter been geworden. Zij ging zelden meer uit (alsof zij dat ooit had gedaan!) en toen ik een lichte toespeling in die richting maakte werd mij ten duidelijkste te kennen gegeven, dat Mevrouw nimmer bezoek placht te ontvangen.

Later vernam ik dat Mary was gestorven en dat Mevrouw Vernon sindsdien geen andere hulp in huis had genomen. Ik heb mij af en toe wel eens afgevraagd hoe dit leven moet zijn geweest. Mevrouw Vernon was er toe gekomen eenmaal per week zelf hare boodschappen in het dorp te doen. Een maal per week kwam er ook een werkster op Duin en Dal. De rest van hare dagen - dagen die aangroeiden tot jaren - was zij alleen, alleen in eene verlatenheid die met geen woorden te benaderen valt. In de jaren, die mij ver hielden van het dorp, geschiedde het niet zelden, dat plotseling mij het beeld voor oogen kwam van deze oude vrouw. Ik kon mij dat leven niet voorstellen. Ik besepte alleen, dat zij op al

haar gangen door dat verlaten huis nooit alleen kan zijn geweest. Iemand of iets moet haar vergezeld hebben in die gruwelijke eenzaamheid. Maar in den loop der jaren werden de herinneringen aan haar en aan Duin en Dal steeds vluchtiger tot aan den avond, nu enkele maanden geleden, dat ik 's avonds in de gelagkamer van De Harmonie vernam dat Mevrouw Vernon stervende was.

Ik zag de koele, groene schemering, die over het dorpsplein hing; ik zag eensklaps, helder en bewust, het verlaten, grijze huis onder de zeedennen, de uitgestrektheid van vroom en duinen en ik wist: wanneer dit huis straks leeg komt te staan zul je het huren. Het is precies wat je noodig hebt om tot rust te komen na dit jarenlang zwerven.

Den volgenden dag vertelde men mij dat Mevrouw Vernon was gestorven.

II

Drie weken later sprak ik Dudley Vernon, Mevrouw Vernon's erfgenaam.

Van den dag af dat notaris van Herwerden mij verteld had dat hij zou overkomen had ik zijn komst met een gevoel van angstige spanning tegemoet gezien. Want ik had op het huis, dat nu zijn eigendom was, mijn zinnen gezet. Vreemd, innerlijk was ik er volkomen van overtuigd dat ik over niet al te langen tijd op Duin en Dal zou wonen. Ik moest mijzelf telkens weer voorhouden dat er toch ook een kans bestond dat deze wensch niet vervuld werd.

Een van de eerste dingen die ik deed toen ik Mevrouw Vernon's dood vernam was een wandeling naar het verlaten landhuis. Het was een prachtige, vroegzomersche dag. De wind was doorgebroken en temperde de hitte der zon. Het

groen der grassen en der boomen had nog die frischheid en koelte, welke later in het seizoen verloren gaat. Boven dorp en duinen stond een blauwe hemel doorschoten met plomp wolkenwit. Ik had de wandeling van het dorp naar Duin en Dal in vele jaren niet gemaakt. Wel was ik er enkele malen toe in de gelegenheid geweest, maar een verderop gelegen badplaats had mijn aandacht steeds weten af te leiden. Ik reed den smallen zandweg keer op keer voorbij en de late middag vond mij meestentijds, na het zwemmen, op het terras van het badhotel.

Toen echter het verlangen om op Duin en Dal te wonen mij bewust was geworden, ondernam ik de tocht naar wijlen Mevrouw Vernon's woning. Er was eigenlijk sinds mijn jeugd niets veranderd. De smalle, stille zandweg was nog even onberijdbaar en welhaast onbegaanbaar. Het huis zelf scheen nog hetzelfde. Het zag er goed onderhouden uit. De grillig rankende wingerd tegen de muren was in een al te snelle en overdadige groei gestuit. Er bleek zelfs een poging tot tuin te zijn ondernomen. Het resultaat leek mij weinig opvallend. Maar wie kon anders verwachten van dezen rullen, onvruchtbaren grond?

Het was de dag na Mevrouw Vernon's dood. De blinden waren gesloten voor de vensters der benedenverdieping. Op de bovenverdieping hingen de rolgordijnen neer. Ik herinner mij zeer duidelijk dat ik mij afvroeg wie de oude bewoonster in haar laatste uren had bijgestaan en de noodzakelijke handelingen had verricht. Later hoorde ik dat de vrouw van den dokter dit op zich genomen had. De werkster, die eens per week op Duin en Dal het grove werk kwam doen, was op eigen initiatief naar den dokter toegegaan. Zij vond dat hij maar eens moest gaan kijken. Mevrouw kon moeilijk uit de voeten, zij werd van week tot week eigenaardiger. Het goede mensch had niets te veel gezegd, want de hulp van den dokter kwam te laat. Misschien had een zorgvuldige verpleging haar leven nog met enkele weken kunnen verlengen. Nu dit verzuimd was - en niemand droeg daaraan schuld want de oude Mevrouw Vernon verzette zich tegen iedere inmenging - naderde de dood snel en onafwendbaar. Ik stond voor het stille huis en keek naar de twee vensters van de groote bovenkamer, waarachter ik haar te rusten wist. Ik vroeg mij af waarom deze vrouw eene zoo volkomene verlatenheid en

eene zoo uiterste eenzelvigheid had verkozen. Een paar witte meeuwen wiekten rondom het huis en vlogen daarna zeewaarts. De brem begon te bloeien; er was een meidoorn die rijk en pittig te geuren stond.

Mevrouw Vernon werd op het kleine dorpskerkhof begraven. De predikant en de dokter van het dorp waren daarbij, met notaris van Herwerden, die hare zaken regelde, de eenige getuigen. En misschien zal ook ergens dien dag op het kerkhof de werkster aanwezig zijn geweest. Want toen ik later op den dag haar graf bezocht waren daarop enkele tulpen neergelegd en ik zou niet weten wie dat anders gedaan kon hebben.

Van notaris van Herwerden vernam ik dat een ver familie-lid Mr. Dudley Vernon, haar erfgenaam was. Hij had gepoogd dezen bijtijds te bereiken, maar was daarin niet geslaagd. Ik verzocht notaris van Herwerden, zoodra hij eenig nader bericht hoorde, mij te waarschuwen, omdat ik belangstelling had voor Duin en Dal. Hij keek me met een zekere ongeloovige verbazing aan, maar beloofde aan mijn verzoek te voldoen. Hij dacht ook wel dat de erfgenaam graag van het huis afstand zou doen. Dat een vreemdeling daar zou

willen wonen kon hij zich althans bezwaarlijk voorstellen en zeker niet iemand als Mr. Dudley Vernon, waarvan hij alleen wist dat deze met verlof uit Calcutta 'ergens in Engeland' reisde of vertoefde.

Notaris van Herwerden deed zijn woord gestand. Een paar weken later verzocht hij mij even op zijn kantoor te komen. Hij liet mij een brief lezen van Mr. Dudley Vernon, waarin deze zijn komst aankondigde. Ik verzocht hem aan dezen te vragen of hij mij het huis wilde afstaan.

Het zakelijk gedeelte onzer kortstondige relatie kan ik in enkele woorden samenvatten. Vernon wilde maar al te gaarne het huis aan mij verkoopen. Ik moest daarbij den inboedel, op enkele kleinigheden na, overnemen. Hij vroeg voor het geheel een zeer schappelijken prijs, zoodat deze aangelegenheid met prettige snelheid werd geregeld. Hij zelf ook stelde prijs op die snelheid. Er was niets wat hem in ons land zoodanig aantrok, dat hij er langer dan strikt noodzakelijk was wilde verblijven. Trouwens zijn verlof was bijna om en hij wilde die laatste maand gebruiken om in de een of andere Fransche badplaats op Europeesch peil - indien ik het zoo mag uitdrukken

- te komen. De dood van Mevrouw Vernon met als gevolg daarvan zijn komst naar Holland was voor hem eigenlijk niet veel anders dan een nogal omslachtig incident.

Ik vroeg Dudley Vernon mijn gast te willen zijn op den avond voor zijn vertrek. Hij nam dit aanbod gretig aan. De man kende behalve notaris van Herwerden hier niemand en ik kan mij zoo voorstellen dat zelfs deze geringe afleiding hem uitermate welkom moet zijn geweest. Ik had den waard van De Harmonie opgedragen zijn uiterste best te doen en waarlijk de man had zich uitgesloofd. Het diner was eenvoudig maar zeer verzorgd.

Het viel mij eerlijk gezegd nogal moeilijk mijn gast bezig te houden. Wij hadden weinig punten van overeenkomst en ik vermoed dat hij zijn gastheer wel voortdurend met een zekere ironie heeft beschouwd. Later op den avond, na enkele whiskeys, werd de man wat spraakzamer. Hij gaf eerlijk toe dat mijn aanbod Duin en Dal van hem over te nemen een meevaller was geweest. Toen hij huis en omgeving voor de eerste maal zag dacht hij dat hij deze woning wel nooit zou kwijt raken. Nieuwsgierig was Vernon niet. Hij

probeerde althans niet mij er toe te brengen hem uiteen te zetten waarom ik op Duin en Dal wenschte te wonen.

- Een wonderlijke vrouw, Tante Ann, merkte hij in den loop van den avond op. Weet U dat ik haar eigenlijk heel weinig heb gekend?

Het bleek dat Vernon al jong naar Britsch-Indië was vertrokken. Hij herinnerde zich haar nog maar oppervlakkig. Ik vertelde het weinige wat ik van haar wist. Nieuw zal dat wel niet voor hem zijn geweest, want dat alles zal notaris van Herwerden hem ook wel hebben gezegd.

- U weet waarschijnlijk niet, dat zij in Engeland een heel moeilijken tijd heeft gehad. Een heel beroerde tijd. Eigenlijk was zij niet eens een tante van mij. In mijn jeugd noemde ik haar alleen zoo. Zij was getrouwd met den eenigen neef van mijn vader. Een veel ouder man. Het huwelijk was niet bijster gelukkig. Het heeft ook niet lang geduurd. Zij waren misschien vier jaar getrouwd toen Roger Vernon - haar man - gedood werd. Er is toen een proces geweest dat in Engeland, en vooral in die jaren, nogal wat opwinding heeft teweeg gebracht.

Ik schonk Vernon nog eens in. Hij trok bedachtzaam aan zijn pijp en vervolgde zijn verhaal.

- Men heeft Tante Ann van dien moord verdacht. Zij is bij gebrek aan bewijs in vrijheid gesteld. Daarna is zij met een dienstbode naar het Continent verdwenen. Wij hebben nooit meer iets van haar vernomen. Mijn familie stierf uit, ik zelf zat in Calcutta.

- Is die moord dan nooit opgehelderd?

Ik moest toch iets vragen.

Vernon schudde het hoofd.

- Neen, zei hij, ik weet ook niet wat ik ervan denken moet. Alleen voor Tante Ann zag het er op een gegeven moment niet mooi uit. Zij was heel jong met Roger Vernon getrouwd. De man kon haar vader zijn geweest. Zij hadden ergens in Yorkshire een landhuis. Hij ging volkomen op in het beheer van zijn goederen, had voor weinig andere dingen aandacht. Kent U Yorkshire? ... Het moet er voor een jonge en levendige vrouw als Tante Ann niet prettig zijn geweest. Zij was heel knap, Tante Ann. Het is mij eerlijk gezegd nog een raadsel, waarom zij met Roger Vernon is getrouwd. Veel herinner ik er mij niet van. Ik was toen ook nog te jong, maar wel weet ik dat

mijn ouders het een ongelukkig huwelijk achtten. Zij schenen in het geheel niet bij elkaar te passen. Een somber, oud, eenzellig man - een jonge vrouw, die blijkbaar nog wel iets anders verlangde als haar levensdagen door te brengen op een landhuis ergens in Yorkshire. Zij gingen ook met niemand om en kwamen zelden naar Londen. Het scheen dat Roger Vernon nog gierig was ook en dat hij uitstapjes naar Londen als een overbodige luxe beschouwde. Op een avond werd hij in de bibliotheek dood gevonden. Doodgeschòten. Naast hem op den grond lag zijn jachtgeweer. De dienstbode - Mary heette zij, meen ik - had hem zoo aangetroffen. Er waren wel onverklaarbare punten, waardoor de politie weigerde aan zelfmoord te gelooven. Het scheen dat er sporen waren die op een worsteling hebben gewezen. Blijkbaar had Roger Vernon zitten lezen in Shakespeare. Ik geloof niet dat hij ooit iets anders las - het pleit in elk geval voor zijn smaak. Er werd althans een deel Shakespeare op den grond aangetroffen. Enkele pagina's waren er uitgescheurd. Het gekke is dat die nooit zijn teruggevonden. En dat Roger Vernon een incompleet deel Shakespeare of een beschadigd boek in zijn

bibliotheek zou hebben gehad is eenvoudig onaannemelijk. Tante Ann werd gearresteerd. Het proces trok natuurlijk zeer de aandacht. Zij ontkende de ten laste legging. Zij vertelde dat zij dien fatalen avond vroeg naar bed was gegaan. Mary, de dienstbode, had haar gewekt en haar de ongelukstijding gebracht. Zelf meende zij dat zelfmoord niet uitgesloten behoefde te zijn. Zij gaf in dit verband ook toe dat hun huwelijk niet gelukkig was. Enfin - de finesses weet ik niet zoo precies meer. Ik weet echter wel dat Mary Tante Ann's verklaring van begin tot einde onderschreef. En daaraan zal het vermoedelijk ook wel te danken zijn geweest dat het enkel bij dit onaangenaam proces is gebleven. Kort daarop is zij met Mary vertrokken. En dat was in haar omstandigheden ook maar het beste. Gebrek aan bewijs beteekent nog niet dat er geen schuld aanwezig is. Wij hebben nooit meer iets van haar gehoord. Toen mijn ouders stierven heb ik getracht haar te bereiken. Het is mij echter niet gelukt. U kunt zich vermoedelijk wel mijn verbazing voorstellen toen ik enkele weken geleden hoorde dat zij mij tot erfgenaam had benoemd. Ik dacht nooit meer aan haar en

eigenlijk meende ik dat zij allang gestorven was.' Was dat het geheim van de oude Mevrouw Vernon? Had zij daarom de afzondering van een klein, verlaten kustdorp in Holland gezocht, vroeg ik mijzelf af toen Dudley Vernon afscheid had genomen. Had de ellende van zulk een proces haar afkeerig gemaakt van den omgang met menschen? Een slepend zeer, een chronisch lijden, om den dichter na te spreken....

III

Vandaag was de wind den ganschen dag rondom het huis, dat nu eindelijk vrijwel is ingericht. Ik heb mijn boeken laten komen en alleen iemand die oprecht van zijn boeken houdt kent het vertrouwde gevoel, dat hun aanwezigheid vermag te schenken. Misschien heb ik op mijn reizen hen wel het meest gemist. Ook andere dingen die mij lief zijn bevinden zich nu hier: de Venetiaansche glazen, de enkele schilderijen, die ik in mijn omgeving verdraag....

Tot voor kort, tot gisteren nog, kon ik mij verbeelden, dat zij mij aan dit huis zouden doen wennen, want ook daarvoor bleef het mij vreemd, welhaast vijandig. Wanneer ik 's morgens in de tuinkamer kom is het mij steeds weer of ik in den stoel bij het raam de oude Mevrouw Vernon zie zitten. Zoo scherp staat somtijds

dit onverhoedsch beeld op mijn netvlies geplant dat ik de gouden kartelingen zie die de camée aan den hals omsluiten. Zij schijnt mij dan in die oogenblikken weinig veranderd, alleen.... ja, de oogen zijn dof en starend en de kleine, zekere handen, de handen die mijn jeugd verschrikten, liggen nu doelloos, gelaten in haar schoot.

Het wonen hier wordt er zoo niet prettiger op. Ik heb mij den laatsten tijd telkens en telkens weer afgevraagd wat mij op het onzalig plan heeft gebracht Duin en Dal over te nemen. Van de zekerheid, die in mij was aan den vooravond van Mevrouw Vernon's overlijden - dien vroegen zomeravond voor het raam van De Harmonie - is niets meer overgebleven. Maar Dudley Vernon - daarginds in Calcutta - is er althans wel bij gevaren. Hij zal wel eens een glimlach verspillen aan den dwaas, die hem op zoo vlotte wijze afhielp van een weinig begeerde erfenis. Misschien zou het goed zijn om een dezer dagen wat op reis te gaan. Het is gevaarlijk voor een alcoholist om van vandaag op morgen geheelonthouder te worden en ik ben te vele jaren gewend geweest aan hôtelkamers en portiers. Ook

naar een badplaats aan de Fransche kust? Het seizoen leent er zich voor.

Heb ik mij dan toch van het wonen hier tè veel voorgesteld? Tot gisteren nog kon ik mij voorstellen dat het wel eens volkomen aan mijn verwachtingen zou beantwoorden. Vandaag kan ik dat niet meer....

Er waren eenige dingen van Mevrouw Vernon in Duin en Dal achtergebleven. Haar erfgenaam stelde daarop geen prijs en deed ze mij voor een luttel bedrag over. Er stonden wat tuinmeubelen in de kleine schuur; er was een spinet - overigens volkomen ontstemd -; een paar tapijten; een kleine secrétaire. Gisteren nam ik het besluit alles wat mij aan de laatste eigenares herinnerde naar den zolder te verbannen. Het moge kinderachtig schijnen, maar het gaf mij althans een gevoel van gerustheid. Er was ook de hoge stoel bij het raam in de tuinkamer. Die moest het eerst verdwijnen. De tuinmeubelen stonden in de schuur onzichtbaar opgeborgen.

Met dezen arbeid ging den ganschen namiddag voorbij. Het vroeg zelfs zooveel van mijn tijd dat mijn dagelijksche wandeling naar De Harmonie er bij ingeschoten is. En dat alles zou niet noodig

geweest zijn, indien ik de kleine secrétaire had laten staan. Of liever gezegd wanneer ik haar niet had geopend om te zien of er niets in was achtergebleven. Waarom ik zulks deed weet ik eigenlijk niet. Want zonder eenigen twijfel handelde Dudley Vernon aldus voor mij. Ik sloeg het blad neer. Er waren laadjes met parelmoer ingelegd. Mijn grootmoeder bezat vrijwel precies zoo'n bureautje. Ik weet wel dat ik als kind hevig ge-intrigeerd was door de vele geheimzinnige vakken en laden, die het bevatte. Het was een spelletje voor haar en mij. Zij opende een vakje, sloot het wederom en beloofde mij daarna de een of andere lekkernij wanneer ik erin slaagde het te openen. Het lukte zelden. De lekkernij kreeg ik echter toch. En dat was dan een troost Ik moet gisteren aan dat spelletje van grootmoeder en mij hebben gedacht. Op mijn jaren heeft men van dergelijke eigenaardigheden. Want mijn hand schoof langs mahoniehout en parelmoer, naar boven, naar beneden, zijwaarts tot er onder mijn vingers een paneeltje bewoog. Met eenige moeite kon ik het verschuiven.

Er lagen wat papieren in. Brieven en krantenknipsels naar het mij scheen. Blijkbaar had

Dudley Vernon in Calcutta nooit een grootmoeder gehad, die zulke spelletjes met hem speelde. Misschien ook was er geen *sécrétaire*.

Ik besloot alles op te zenden naar Vernon en ik zou het reeds gedaan hebben indien enkele woorden in een krantenknipsel, dat op den grond viel bij het leeghalen van het vak, mijn plotselinge aandacht niet hadden getrokken: Mrs. A. Vernon Was her husband murdered?

De knipsels doorbladerend bemerkte ik dat zij o.a. een uitvoerig verslag bevatten van de terechtzitting. Een verslag dat weliswaar de sensationeele details ontbeerde die heden ten dage zoo kwistig door de kranten aan het publiek worden voorgezet, maar toch een zeer uitvoerig verslag. Ook in die jaren scheen de Engelsche lezer op het gebied van processen een welhaast koloniale geeuwonger te bezitten.

Er waren brieven. Er waren andere papieren. Ik las en de avond ging voorbij. Ik verdiepte mij in het rampzalig leven van een kleine vrouw, gekooid in een verlaten landhuis ergens in Yorkshire. De avonden vallen er vroeg en hebben hunne kilte. Er is een ouder man - haar echtgenoot - die enkel en alleen belangstelling heeft voor zijn

land en zijn pachters, voor zijn jacht en zijn kelder. Neen, een man zooals Roger Vernon kan geen prettige echtgenoot geweest zijn. Er is een dagboek dat de jonge Mrs. Vernon in het begin van haar huwelijk sporadisch bijhield:

16 November 18...

Hedenmiddag heeft Mrs. Wakefield bij mij thee gedronken. Roger kwam als gewoonlijk heel laat terug van zijn bezoek aan S. Hij had ook wat gedronken. Mrs. Wakefield had op hem gewacht, want zij wilde een goed woord doen voor pachter Martin. Het schijnt dat zijn oogst erg is tegengevallen, waardoor hij in moeilijkheden is geraakt.

Maar Roger wilde natuurlijk van niets weten.

- Dan komen de anderen morgen ook, zei hij. Misschien is dat wel zoo. Ik heb van die zaken geen verstand. Maar voor Martin is het wel hard en ik geloof dat Mrs. Wakefield erg teleurgesteld was.

4 December 18...

Grace is heden weer naar Londen vertrokken. Ik

zal haar wel erg missen. Ze vroeg of ik met haar meeding. Roger vond het echter niet goed. Hij mag Grace niet. Ik weet niet of zij zich hier erg vermaakt heeft. Roger sprak vrijwel nooit tegen haar en sloot zich 's avonds op met zijn boeken en zijn whiskey. Ik zou wel graag meegegaan zijn naar Londen. Het lijkt al weer zoo lang geleden dat ik een goed concert heb gehoord en vandaag over een week geven de Wellock's een bal. Wanneer heb ik voor het laatst gedanst?

21 December 18...

Het regent nu al vijf dagen.

----- Laat ik niet het gansche dagboek van Mrs. Vernon hier citeeren. Het relaas van een jong leven dat in eenzaamheid verbittert. Het schijnt ook dat die Roger Vernon aan den drank verslaafd was. Er zijn hier en daar toespelingen dat hij in dergelijke van port en whiskey verzadigde stemmingen gevaarlijke driftbuien kon hebben

Dit moet een slecht huwelijk zijn geweest. Ik heb gedacht, voortdurend heb ik gedacht, aan het verhaal dat Dudley Vernon mij heeft gedaan. Er

was bijna iets van medelijden in mij met haar, die deze bittere souvenirs zoo zorgvuldig bewaarde.

Uit het derde jaar van hun huwelijk zijn er enkele brieven, die Grace - dezelfde vriendin die in het begin daarvan bij hen logeerde - aan Ann Vernon schreef. Daaruit blijkt dat Roger Vernon zijn vrouw het leven tot een hel heeft gemaakt. In die brieven wordt ettelijke malen de naam genoemd van Tom Burton, een broer van Grace. Hij moet voor Ann Vernon een groote genegenheid hebben gekoesterd. Of deze wederkeerig was heb ik niet kunnen nagaan. In de verslagen van het proces komt zijn naam nergens voor. Overigens is hij de aanleiding geweest tot tallooze jaloersche scène's van Roger.

Een fragment uit den brief van Grace aan Ann Vernon:

‘.....en vanmorgen kwam Tom. Hij vertelde mij dat hij het vorig week-end bij jullie had doorgebracht en hij voegde er aan toe dat het de eerste en de laatste keer was geweest... Je had Roger ook nooit moeten trouwen, Ann! Herinner je je, dat ik het je destijds al afried? Tom ook zegt dat hij ruw is en egoïstisch. Het is toch belachelijk

dat je niet een poosje bij ons mag logeeren. Je moet het mij maar niet kwalijk nemen Ann, en ik weet ook dat ik mij bemoei met dingen, die mij niet aangaan, maar ik kan je maar één raad geven: ga van Roger weg. Tom zei, dat hij je den eersten keer, dat hij je weer zag, na al die jaren, ternauwernood herkende. Je was eenvoudig een schim van je vroegere zelf geworden. Dat is zoo geen leven, Ann....'

Uit een brief een half jaar later gedateerd:

'Doe geen gekke dingen, Ann. Kom toch dadelijk naar ons toe. Tom is deze maand nog in Londen en wij zullen je wel de noodige afleiding bezorgen....'

Twee weken daarna schrijft Grace aan haar vriendin: 'Ann, je bent gek. Dat zijn toch geen toestanden. Waarom ga je niet eens praten met Eddy Marshall? Hij schijnt als advocaat een uitstekenden naam te hebben. En wanneer mishandeling geen reden tot echtscheiding zou zijn! Tom hoopt a.s. Vrijdag je te bezoeken. Hij moet bij je in den omtrek zijn.'

Dit bezoek heeft inderdaad plaats gevonden. Er bevindt zich tenminste onder de papieren een brief van Tom Burton aan zijn zuster Grace. Deze brief werd dus door de laatste aan Ann Vernon opgestuurd. Hetgeen wel niet in Tom Burton's bedoeling zal hebben gelegen.

Ik citeer een fragment:

‘.....Vernon was onuitstaanbaarder dan ooit. Ann had mij te dineeren gevraagd en wanneer hij gedurende het gansche diner tien woorden heeft gesproken, is het veel. En dat waren dan nog bedekte hatelijkheden aan Ann's adres. Het moet voor haar ellendig zijn. Ik zou niets liever willen dan haar helpen, maar je weet hoe Ann is. Toch is zij aan het veranderen. Ik geloof dat zij zich langzamerhand zal gaan verzetten tegen deze moordende omgeving. Zeker weet ik dat natuurlijk niet, maar ik heb af en toe een blik opgevangen naar Vernon. De kerel kwam als gewoonlijk dronken aan tafel. Hoe ik erin geslaagd ben mijn handen thuis te houden is mij nog steeds een raadsel.’

Tusschen het tijdstip, waarop deze brief werd

geschreven en den datum van Vernon's dood heb ik geen papieren gevonden.

Daar liggen drie jaren tusschen. Ik kan mij zelfs niet bij benadering voorstellen hoe deze jaren moeten zijn geweest. Jaren van stijgende misère, van groeienden wrok, van haat...?

Jaren gaan voorbij, seizoenen keeren, een hart raakt versleten en verbitterd. Een wonderlijk ding is een menschenhart. Het kan in een korte spanne tijds oud worden als de wereld en ... tot alles bereid. Zulk een hart moet Mrs. Vernon hebben bezeten.

Dan volgen de kranten-uitknipsels.

Ik geloof welhaast dat zij volledig zijn. Er is eerst een berichtje dat Mr. R. Vernon door een noodlottig ongeval vermoedelijk om het leven is gekomen. Daarna een verslag van de zitting voor den Coroner, waaruit blijkt dat er twijfel bestaat of hier wel van een 'noodlottig ongeval' kan worden gesproken.

Vervolgens:

THE VERNON-CASE

Mrs. Ann Vernon arrested.

Uit de verslagen bleek dat het verhaal, hetwelk

Dudley Vernon mij dien avond in De Harmonie deed, in groote trekken juist was. Alleen waren de kranten uitvoeriger.

Inderdaad was Roger Vernon in zijn bibliotheek doodgeschoten gevonden. Inderdaad lag het jachtgeweer, *zijn* jachtgeweer, naast hem. Inderdaad had hij dien avond zitten lezen in Shakespeare. Inderdaad had de verklaring van Mary, de dienstbode, den doorslag gegeven tot de invrijheidstelling van Mrs. Vernon. Ondanks de sporen die op een worsteling wezen. Ondanks het beschadigde deel Shakespeare, waaruit een pagina was gescheurd....

Het was - zoo uitvoerig waren de verslagen - het vijfde deel van Charles Knight's uitgave 'The Works of William Shakspere', uitgegeven door George Routledge and Sons, Ltd. Broadway, Ludgate Hill, Glasgow, Manchester and New-York 1890.

Pagina drie-en-veertig ontbrak.

Het eerste tafreel van het vijfde bedrijf van *Macbeth*.

Dusdanig had het fragmentarisch relaas van Mrs. Vernon's leven mij geboeid dat ik naar mijn boekenkast ben gegaan gisteravond om *Macbeth*

op te slaan. De boeken waren nog niet geheel en al op orde, maar mijn Shakespeare wist ik te vinden.

Ik geloof niet dat ik ooit in mijn leven met meer belangstelling het vijfde bedrijf op heb geslagen. Het had plotseling voor mij iets zeer direct en reëls gekregen.

Ik las:

....(Enter Lady Macbeth, with a taper....) Hark, she speaks... Yet who would have thought the old man to have had so much blood in him!

Ik las verder:

....What, will these hands ne'er be clean?.... Here's the smell of the blood still: all the perfumes of Arabia will not sweeten this little hand. Oh! Oh! Oh!.....)*

*) Vertaling Dr. L.A.J. Burgersdijk:

....(Lady Macbeth komt op, met een licht).... Hoor, ze spreekt.... Maar wie zou gedacht hebben, dat de oude man zooveel bloed bij zich had?

Wat! zullen deze handen nooit weer schoon worden?....

....Hier is de reuk van het bloed nog; al de geuren van Arabië zullen deze kleine hand niet welriekend maken. O! o! o!

Ik heb het boek uit mijn hand gelegd. Misschien ook is het daaruit gegleden. Ik heb gisteravond de papieren bijeengezocht. Er was onder deze een enveloppe, die ik over het hoofd had gezien. Niet eens verbaasd was ik toen ik daarin aantrof een met ruw gebaar uit een boek gescheurde bladzijde. Pagina drie-en-veertig van het vijfde deel van Charles Knights' uitgave 'The Works of William Shakspere.'

All the perfumes of Arabia will not sweeten this little hand....

This little hand.

De papieren zal ik niet aan Dudley Vernon doen toekomen.

Morgen ga ik op reis.

Weer op reis.

Onweer
M. Vasalis

De ontmoeting van twee zonderlingen is altijd minder zonderling dan men zou verwachten. De gasten hadden met spanning toegezien, hoe de kennismaking verliep van den ouden Redhurst met Pole, die in zekeren zin zijn concurrent zou kunnen worden, omdat hij een legendarische ontwikkeling bezat en even wonderlijk en teruggetrokken leefde als Redhurst zelf. Maar er gebeurde niets.

De twee mannen gaven elkaar de hand. Pole keek daarbij den anderen kant op en zocht direct een stoel. Redhurst bezag hem voor het eerst en het laatst, vatte een vagen afkeer op en vergat hem.

Mevrouw Northcraft, die op competente wijze en met groote opgewektheid het kleine hotel bestierde, schonk, staande bij de witgedekte tafel, de thee in. Zij was een forsche, zeer blanke vrouw met een groote levenslust en een moederlijk gevoel, dat zich uitstreckte over alle ziekelijke of verdrukte menschen. Daarbij had zij echter een sterk gevoel voor humor en weinig zin voor dramatiek; in haar bemoeienissen met haar gasten mengde zich nimmer een neerbuigend medelijden en zijzelf meende ook geenszins een roeping te

hebben, om ongelukkigen te vertroosten. Zij was zorgzaam en wijs en goedlachs. Hierin lag misschien wel de oorzaak van het succes, dat haar hotel van het eerste jaar af geweest was.

Het hotel was gelegen op een uitgestrekte schapenfarm, een woeste, en oogenschijnlijk verlaten hoogvlakte. Maar rondom het hotel waren enkele andere huizen en een klein, liefelijk bosch, vijvertjes en grasvelden; daar hielden de gasten zich bij voorkeur bezig, met tennissen, converseeren en het voeren van een society-leven, zooals zij dat uit de stad meebrachten.

Buiten de kleine oase was het veld, zoo uitgestrekt onder den grooten hemel, dat men eerst niets zag dan de verte en de groote wisselende lichtvlagen en later pas, klein, de hutten der Kaffers, en de Kafferjongens, jakkerend op kleine paarden achter witte wemelende kudden schapen. In het hotelletje kwamen, behalve de gezonde vacatiegangers, vaak zieken en herstellenden en bleven soms jaren. Mevrouw Northcraft kende al hun levensgeschiedenissen en in haar houding, nu ze, op het grasveld bij haar theetafel staande, met hoog opgeheven theepot de kopjes inschonk, was iets van een moeder en een generaal. Haar man

stond naast haar en distribueerde de kopjes. Het was een stille middag en nog vrij warm. De gasten zaten op het grasveld onder een grooten ceder, die in zijn bovenste takken altijd ruischte. Er waren enkele luie gesprekken aan den gang. Meneer Northcraft luisterde naar niemand; hij keek alleen met vage ironie van den een naar den ander, en wat langer naar Pole, wiens schichtigheid en nauwkeurigheid hem ieder jaar opnieuw prikkelden. Hij stond met zijn voeten ver uit elkaar, en wiegde licht heen en weer. Zijn slordige broek had een verrassend laag kruis; hij hield met zijn bruine, op hout gelijkende hand, zijn pijp vast, waarin altijd een klein reuteltje weerklonk, dat hij nooit kwijtraakte. Zijn lichte oude-mannen oogen waren scherp en vrij en hij moest vaak in zichzelf lachen. Hij voelde, terwijl hij naast zijn vrouw op zijn kop thee stond te wachten, weer dezelfde jeukerige aandrang om Pole te laten schrikken, en om diens kamer overhoop te halen, waarin alles zijn strikt voorgeschreven plaats had. 'Dat is geen man,' mompelde hij; een nieuwe gedachte kwam bij hem op, hij bekeek Pole van hoofd tot voeten en lachte weer zachtjes.

Pole zat intusschen onuitsprekelijk te lijden. Hij zat in een ongemakkelijken stoel en durfde niet weer op te staan. Hij was gewend de thee op zijn kamer te krijgen, maar mevrouw Northcraft was besloten, hem menschelijker te maken en had hem onder een voorwendsel op het grasveld gelokt tusschen de andere gasten in. Hij kon niet weer wegsluipen, en - de grootste ramp, die hem kon overkomen - hij had geen boek bij zich.

Nu zat hij naast mevrouw Copper, een zeer spraakzaam en dik vrouwtje dat door haar eigen lichaamsvormen in het nauw gebracht, achterover in een stoel, gedeeltelijk door zichzelf bedolven, onafgebroken lag te kabbelen, als een ondiep beekje. Zij was hier met haar zoon, een asthmalijder, die verderop alleen op een grasveldje zat, naar de lucht kijkend en in een voortdurend gevecht met zijn ademhaling gewikkeld.

Achterover in zijn stoel, met zijn beenen op een tweede stoel zat Redhurst. Zijn broekspijpen waren omhoog geschoven en zijn bloote harige kuiten waren voor ieder te zien. Hij keek er zelf af en toe met genoeg naar. Hij amuseerde zich satanisch, want hij had reverend James aangevallen over 'Het wonder', en iedereen luisterde.

De eenige wijze waarop hij een menigte als deze kon verdragen, was als gehoor. Meestal onttrok hij zich aan elk gezelschap en zat op de voorstoep of in zijn kamer te lezen. Maar soms, in een plotselingen drang om zijn kracht te gevoelen, begaf hij zich onder de gasten, die allen wat bang voor hem waren, en hield dan monologen, die er op berekend bleken, zooveel mogelijk van de aanwezigen te schokken. Vaderlandsliefde, moederliefde en godsdienst, en een enkele maal als toespijs moraal, waren zijn meest geliefde onderwerpen. Daarna trok hij zich weer terug, likkebaardend als een verzadigde leeuw.

Zelfs meneer Northcraft had eenigen eerbied voor Redhurst, die een avontuurlijk leven had geleid. Hij kwam uit een oude, goede familie, had schatten gelds geërfd, verspeeld, verdiend en verloren en had een nederigen hartstocht voor wetenschap en kunst. Men zou zeggen, dat hij in elk opzicht verschilde van Pole, maar toch hadden ze veel gemeenschappelijks.

Ze waren beiden slecht gezond en wenschten dat niet te erkennen.

Redhurst was een voos-dikke, los-gevoegde grijsaard, met machtige beenderen. Zijn gezicht was

groot en grauw, hij had zware zakken onder zijn snelle, koele, grijze oogen. Zijn lippen waren blauwig en zijn tanden regelmatig en geel. Als hij stond, werden zijn harige handen dik en leikleurig, alsof ze bij een lichaam hoorden, dat lang in het water gelegen had. Hij liep zwaar, met een geruïneerden zwier en hijgde na enkele stappen. Hij had nooit sokken aan en zijn naakte voeten staken in ouderwetsche hoge schoenen, zonder veters of knopen, waardoor ze er blind en onverbiddelijk uitzagen. Hij kleeedde zich als een Fransche boer en maakte toch een zeer chiquen indruk.

Pole echter was een nauwelijks met materie bekleede geest, die alleen zichtbaar scheen te worden door zijn kleeren. Deze waren altijd smetteloos en keurig, doch ofschoon ze door een goeden kleermaker gemaakt waren, fladderden zij als hij liep. Hij sprak met holle gesmoorde stem, alsof hij doof was en liep licht en snel, met zijn armen gebarend alsof het voelhorens waren. Zijn adem kookte en piepte voortdurend in zijn platte borst en hij schaamde zich hiervoor.

Beiden blasphemeerden graag. Redhurst uitdagend en luidkeels lachend; het kon hem au

fond niet veel schelen of God bestond of niet, maar hij hield van de pijnlijke stiltes en van de protesten, die op zijn godslasteringen volgden. Pole fel en met wrok; het probleem was hem geenszins onverschillig.

Beiden waren hartstochtelijke lezers. En verwonderlijk genoeg had Redhurst een afkeer van alle romans, behalve van oude fransche.

Hij las bij voorkeur sociologische, ethnologische, philosophische boeken en wist zeer veel van sterrenkunde en natuurkunde. Hij had de behoefte, alles nauwkeurig, liefst met cijfers te weten. Hij had nooit gestudeerd, doch was zoo ontwikkeld als alleen een ongestudeerd man kan zijn.

Pole was een amateur archeoloog en leeraar in 't Engelsch. Hij las bij alle maaltijden, in bed en overdag en als hij niet las, zocht hij fossielen, praehistorische werktuigen. Door deze levenswijze behoefde hij zijn eten niet te proeven, geen conversatie te voeren, zijn bed niet te merken en zich niet in menschen te verdiepen, dan in diegene, die duizenden jaren dood waren. Als hij in de heete zon in eenzaamheid op het veld liep, bukkend en opstaand, rondziende en zacht pratend, en de steenen in zijn hand be-

tastend, beleefde hij opnieuw zijn kleine jongensphantasie: alle menschen op de wereld waren dood, alleen zijn moeder en hij niet. Ze dwaalden samen over de verlaten wereld, ze vonden allerlei overblijfselen, ze konden alles gebruiken. Hij bleef overal spelen, terwijl zij wachtte tot hij moe werd en dan droeg ze hem naar huis.

Zoo liep hij nu rond en zijn oude zwarte auto'tje wachtte; zijn auto'tje, dat hij zeer beminde en tyranniseerde, en waarvoor hij zorgde en dat voor hem zorgde, als hij gebroken van vermoeidheid en met een hoofd, zoemend van gedachten, naar huis reed.

Redhurst en Pole hadden geen van beiden vrienden; ze waren in zichzelf verdiept en konden geen ander toelaten. Redhurst wenschte dat ook niet. Hij genoot van veel dingen. Hij leefde royaal en uitbundig, en was bang om dood te gaan. Pole daarentegen was voor alle kleine moeilijkheden bang; hij leefde voorzichtig en bekommerd, en had het idee, dat hij niet zou sterven, voor hem nog zeer veel onaangenaams overkomen was. Met het denkbeeld van den dood was hij vertrouwd en hij dacht eraan als aan een groote goede gebeurtenis.

Mary, de dochter van mevrouw Northcraft, was verpleegster en sinds eenige dagen met vakantie thuis. Zij merkte Pole's lijdende gelaatsuitdrukking op, ging het huis binnen en kwam terug met een boek.

‘Ik heb het uit’, zei ze, ‘maar ik vond het erg moeilijk. Misschien kunt u mij nog eens uitleggen..... Dit stuk, waar hij het over al die rassen heeft...’

Pole huilde bijna van opluchting en dankbaarheid. Hij stond op, excuseerde zich bij mevrouw Copper en liep met Mary uit de zon het donkere huis binnen. Mevrouw Northcraft ging naar de keuken en vond tot haar wanhoop, Miriam, de kokin, in een crinoline van vet, slapend, haar bruine gezicht versteend tot een monument en het fornuis nog koud en zwart.

Miriam schrok wakker, zoo schuld bewust, dat zij direct tot den aanval overging en met schrille stem ontslag vroeg. Haar gezicht was gaaf en jong, het haar kort en stijf gekruld; de lange schedel had een mooien vorm, haar oogen waren goud en puilden ietwat uit, zoodat er soms van opzij licht door scheen.

Mevrouw Northcraft negeerde haar en riep door

de achterdeur een anderen Kafferbediende, die, met gevouwen beenen onder zich, houtjes zat te hakken, langzaam en gedragen psalmen zingend.

‘Maak jij het vuur maar aan, ôu Jan,’ zei mevrouw Nortcraft; en trotsch, met gewelfde borst, schoof hij langs Miriam naar binnen. Zoodra hij zijn werk gedaan had, verliet hij de keuken, waarin hij nog nooit eerder was toegelaten, en brak buiten in een zacht, gelukkig gelach uit.

Mevrouw Nortcraft werkte zwijgend verder met Miriam, die zich beleedigd voelde, want ze had een onwrikbare opvatting van hiërarchie: ôu Jan hoorde buiten en vuur aanmaken was haar werk! De bedienden aten vooruit, een staf van zes mannen, die allen verschillend van kleur en ras waren.

Miriam moest hen elken dag het eten brengen. Zij deed het onder protest, want ze vond het een schande om ‘Zwartmense’ te bedienen. Daarbij kwam, dat zij een Basutovrouw was, van een onbedorven en zuiver ras; de andere bedienden hadden, behalve hun Kaffer-voorvaders, Hottentotten, Bosjesmannen, Indiërs en blanken in hun stamboom, en dit vond zij minderwaardig.

Zoodra Miriam de keukendeur was uitgetreden, riep zij gebiedend en dreigend tot ôu Jan:

‘Kom hierso, ôu bobbiaan, vat hierdie kos, ek is moeg vir julle te loop, hoor jij. Maak vinnig, jong!’

Ou Jan nam onwillig het blad over en bracht het naar de bedienden, die al op hun rug in de schaduw lagen, zacht en veelstemmig neuriënd. Ze ontvingen hem met hoongelach en noemden hem Miriam.

‘Miriam, waar het jou fet geblij, hoekom het jij so maêr beene gekrij? Kom hierso skatlam.’

Miriam, die om een hoek was blijven kijken, ging schuddend van het lachen en geheel gerehabiliteerd naar de keuken terug. Zij luidde de tweede etensgong, alsof het een oorlogstrom was. Buiten was het nu bijna koud geworden. In de eetkamer was de haard aangestoken. Twee oude honden baken daarvoor hun zeere plekken; het oude omaatje Northcraft zat stil en gebocheld in een hoek, en knikte en glimlachte zoodra iemand naar haar keek. Zij had al vóór de anderen haar eten gehad, want ze morste erg.

Met deftige, lichthaperende stem zeide reverend James het gebed voor den maaltijd.
Het gebed

duurde lang. De reverend was dien dag aanhoudend tegengesproken door Redhurst en sprak nu licht geërgerd een lang en stroef gebed uit, terwijl alle omzittenden in hun bord keken. Een der honden likte luid en langzaam zijn buik onder een schimmelig opgeheven poot en het omaatje lachte vroolijk als een kind.

Daarna bracht de bediende de schalen binnen. Hij was een kleine Bosjesman met een rimpelig embryonaal gezichtje; hij liep heupwiegend en koket. De andere bedienden zeiden, dat hij man noch vrouw was; hij woonde alleen in een zindelijke hut en had een zwarten Kaffer-baby als kind aangenomen, dat hij meenam, waar hij ging en dan neerzette in de schaduw, waar het met zijn bloote fluweelige ledematen rondkroop en tevreden speelde.

Pole had zijn boek tegen zijn waterglas opgesteld. Redhurst at gretig en zwijgend, en zoo was het woord aan dokter Coleman, die op deze gelegenheid had gewacht en met autoritaire stem de conversatie gaande hield. Hij bezat het uiterlijk van een dictator; hij was een goed chirurg, maar had in zijn gewone doen den gebiedenden blik, den korten toon behouden, die hij had moeten

reserveeren voor de operatiekamer. Hij was gespeend van alle cultureele belangstelling en zelfkritiek, hetgeen zijn verzekerdheid vermeerderde. Toch vond men het wel veilig zoo'n doortastenden man in de nabijheid te hebben. 'Een echte dokter', vond mevrouw Copper.

Mary, die veel doktoren kende en zijn pose wel doorzag, werd toch, tot haar eigen ergernis, wat onrustig van zijn vasten blik, ze lachte te veel en bloosde te vaak. Hij was knap om te zien en schoon en - vooral, ze hoefde nooit bang te zijn, dat hij haar op subtiële wijze zou begrijpen en critiseeren.

Dwars door alle gesprekken heen, zich niet bekommerend om eenig gehoor, praatte de zestigjarige meneer Northcraft, moeizaam en nimmer wachtend om zijn keel te schrapen. Hij vertelde oude jachtavonturen en hoe hij met zijn broers de bedienden had laten schrikken als ze opium rookten, door vooraf dynamiet in hun pijpen te stoppen. Hij lachte om zijn eigen verhalen; zijn lach eindigde vaak in een hoestbui.

Aan het eind van de tafel zaten de achtjarige tweelingen Pette, een vergissing van het oude echtpaar Pette, dat op hun vierenveertigste jaar

plotseling na een twintigjarig kinderloos huwelijk met deze gebeurtenis verrast werd.

Het waren blanke fijne meisjes, watervlug, steeds heimelijk opgewonden; ze lispelden en giechelden samen en keken elkaar daarbij vlak in het gezicht als in een spiegel.

Pole merkte ondanks zijn boek wel degelijk op, hoe een stroom van belangstelling tusschen den dokter en Mary was ontstaan. Hij hield zich dood, alleen zijn oogen zagen af en toe behoedzaam van zijn boek op, terwijl hij zachtjes gif zat te mengen.

Hij was zeer verontrust. Gedurende zijn vorig verblijf in dit stille hotel was hij bevriend geraakt met Mary, dat wil zeggen, hij was niet meer bang voor haar en kon haar aankijken zonder zich onplezierig te voelen.

Hij vond haar mooi en had haar zelfs in zijn auto laten meerijden, wat als een extravagante toeschietelijkheid bij hem gold. Hij was zoodanig vertrouwd met haar geraakt en had zooveel gesprekken met haar gevoerd tijdens haar afwezigheid, dat het weerzien dien ochtend haast storend was geweest. En nu vatte hij haar glimlach en haar geamuseerde aandacht voor den

dokter als grove ontrouw op. Ze bleef voor hem zelf vriendelijk, eerbiedig en tegelijkertijd bezorgd, als een verpleegster voor een patiënt, ze had dezelfde hartelijke warmte als haar moeder. Hij duldde die houding, omdat hij niet wist, hoe hij dat veranderen moest en omdat hij er gebruik van kon maken.

‘Ik heb zin, straks te gaan rijden’, zei Mary tegen den dokter. En na den maaltijd wandelden zij samen zwijgend naar de stallen, waar de rijpaarden in het halve donker stonden te eten. Ze keken ongerust en diepademend op, toen Mary binnen kwam; hun oogwit blonk in de donkerte.

Ze klopte hun warme, stevige nekken en zadelde hen. Ze liepen achteruit en schudden nog onwillig om het ongewone uur hun ernstige hoofden. In de open arena naast de stallen liepen de werkpaarden vrij rond, ze kwamen nu met hun lange, ongeknijpte manen aandraven en keken naar de glanzende, goed-geborstelde rijpaarden, brieschten en verdwenen weer in vrijen galop.

De zon ging onder; een helft van de onafzienbare wijde vlakte was zwart onder een geel-lichtende lucht, aan de andere zijde waren hemel en veld

nevelig en blauw. Toen loste de zon plotseling roekeloos op, waardoor al zijn licht in den hemel stroomde, die honinggeel en doorschijnend werd.

Ze reden over een mullen rooden weg, toen dwars door het veld. De paarden waren frisch en verheugd; de schemering duurde kort en weldra leken de zandplekken tusschen de lage zwarte boschjes watervlakten, waar ze gevaarlijk overheen galoppeerden.

De avondster steeg op, alleen in een leege lucht. De wind was schoon en dun en woei langs de korte stijve struiken en langs de wangen van Mary en den dokter. Zij hielden af en toe stil om rond te zien. Mary leek een Indiaansche met haar zwarte oogen en hooge wangen. Zij hoorde zóó thuis in deze koele leegte, hoog te paard gezeten, dat Coleman iets als eerbied voelde opkomen en bijna van zijn verleidersplannen afzag. Hij was ook om de waarheid te zeggen, wat bang, want hij reed niet al te goed paard en was niet gewend aan de plotselinge zwenkingen waarmee de paarden in de toenemende duisternis kuilen en struiken vermeden. Zijn grootste angst was om te vallen en belachelijk te worden.

Mary merkte wel, dat hij stil was, maar zij begreep het verkeerd. Zij dacht, dat hij genoot van den rit en de heerlijkheid van den avond en temperde haar eigen opgetogenheid tot ze stil en ernstig als hij was.

Zoo kwamen zij terug, stapvoets rijdend, om de paarden te laten afkoelen en ze hoorden alleen het geluid van de hoeven en het zachte kraken van de zadels.

In het hotel troffen ze Pole, die met een van afschuw vertrokken gelaat bezig was, nachtvlinders uit zijn kamer te verjagen. Hij had zijn kamerjas al aan, hij zag er bleek en in zichzelf gekeerd uit en was blijkbaar aan zijn urendurende voorbereiding voor het slapen gaan bezig.

‘Ik breng je even weg,’ zei de dokter, vast en zonder schroom tegen Mary, ‘ik heb je kamer nog nooit gezien, bedenk ik me.’ Zijn dictatorsgezicht bleef onbewogen. Hij gaf haar geen gelegenheid tot bedenkingen; nu hij van zijn paard was, steeg zijn zelfgevoel met elken waardigen chirurgenstap, dien hij zette.

Pole stond nu voor zijn open raam, tegen zijn gewoonte nog even toevend, nadat hij zijn kleeren

zorgvuldig had opgevouwen en zijn klamboe om het bed gedrapeerd. Door het fijn getraliede hor zag hij de groote sterren gevangen in de mazen, schuddend en flonkerend als waterdruppels in een spinneweb. De nacht was ontzaglijk stil. Hij wreef met zijn handpalmen langs zijn smalle borstkas, streek langs zijn magere heupen. Hij kon de herinnering aan den dag niet kwijtraken; het kranige gezicht van den dokter, de glanzende oogen van Mary.

Tired of all these, from these would I be gone; Safe that to die I leave my love alone....

Tired en afkeerig, ja. Maar hij liet geen beminde achter. Zelfmoord had hij nooit ernstig overwogen, zelfs niet in zijn meest gedrukte periodes. En aan een vrouw, een geliefde, die hij zijn geheele leven naast zich zou hebben, had hij sedert zijn ziekte niet meer gedacht, tot vandaag, toen hij Colemans bedoelingen zoo duidelijk in zijn te heldere oogen had gelezen.

* * *

Het hotel was nu stil. De kleine Bosjesman met zijn zoontje lagen in een deken gewikkeld voor

het bijgebouw te slapen, het jongetje met zijn hand nog om een sinaasappel heen, zijn kleine leeren mond open en de maan blonk op zijn twee breede tandjes.

De paarden op het veld stampten soms op den harden grond, een sidderende vochtige zucht kwam af en toe uit de nabije stallen.

Mary lag te woelen; zij kon niet inslapen en fluisterde af en toe 'nee' en schudde wild haar donkere hoofd. Op haar kaptafel, door de dubbele spiegels vermenigvuldigd tot een drie-een-heid stond het portret van een vriend, correct glimlachend in de richting van het wanordelijke bed.

Pole lag met open oogen op zijn rug en gaf les: 'De belangstelling die er den laatsten tijd bestaat voor Donne, is voor een groot gedeelte te wijten aan zijn erotiek, ofschoon velen van u zich dat niet zullen realiseeren. Het is niet toevallig, dat een tijdperk, waarin Lawrence wordt vereerd...' Hij piepte, hij nam een dropje en sloot zijn oogen. Iedereen sliep nu, de asthmalijder rechtop gezeten in zijn kussens, het echtpaar Pette, dat met ruzie was ingeslapen, het echtpaar Northcraft, hand aan hand, en nog glimlachend om een

verhaal van hem, de achtjarige tweeling, sproeten op hun fijne neusjes, eender als twee witte muisjes, recht op hun rug gelegen en licht ademend. En Redhurst, met een glas whiskey op den grond naast zijn bed, en een boek over de economische ontwikkeling van Japan.

* * *

De volgende dag was voor Pole ongelukkig. Hij had met Mary steenen willen zoeken, maar ze was al op weg met Coleman, die met een geweer over den schouder wilde eenden ging schieten bij een der kunstmatige meren rond de oase. Pole ging alleen uit en vond niets bijzonders. Terugkomend zag hij Redhurst breeduit en als een eenzaam plateau op het grasveld. Redhurst dronk en las en plaagde af en toe mevrouw Northcraft door te vertellen, dat het nog steeds niet vast stond, dat vrouwen een ziel hebben.

‘Het is mij hetzelfde hoor’, zei hij, knipoogend met zijn groote papagaai-achtige ooglid, ‘als ze maar een lichaam hebben.’

‘Hear, hear,’ zei meneer Northcraft, hief zijn hand op om zijn vrouw op haar breede heupen te

slaan, doch krabde inplaats daarvan zijn achterhoofd.

Pole was jaloersch op Redhurst.

Hij benijdde hem zijn isolement, zoo gemakkelijk verkregen door zijn kracht en zelfvertrouwen. Hijzelf moest zich eenzaamheid en rust verschaffen door zich terug te trekken en zich klein te maken. Redhurst maakte een groote ruimte voor zichzelf door alles in zijn directe nabijheid met enkele woorden leeg te maaien en troonde dan trotsch in die leegte.

Pole nam ook een boek, maar hij zag de letters na eenige oogenblikken wazig worden...

Dien avond, toen de kinderen naar bed waren en niemand goed wist, hoe zich bezig te houden, besloot men een gezelschapsspel te spelen en wel het spel: 'Moordenaar'.

Uit het gezelschap moest een jury worden gekozen. Mevrouw Northcraft met haar wit gezond gezicht, fonkelende zwarte oogen en forsche kin zou met meneer Pette de jury vormen. Meneer Pette had vóór en na tafel een kleinigheid gedronken, en terwijl hij anders zoo zacht en muf sprak, als lag hij in een donkere bedstede, was hij nu ouderwets hupsch en bijna luidruchtig,

Mary keek rond en miste Pole; zij ging hem uit zijn kamer halen, waar hij in het donker op zijn bed binnen de gazen klamboe lag met opgetrokken knieën en hoekig uitgestrekte armen als een reusachtige doode mug. Mary legde een arm om zijn lichaam, tilde hem met groot gemak van bed en nam hem, lichtschuw knipperend, mee naar de andere gasten.

Redhurst was met andere middelen door meneer Northcraft uit zijn isolement gehaald. 'Ik weet een mop', zei Northcraft, 'ga maar mee, de vrouwen mogen het niet hooren'.

'Kent iedereen het spel "Moordenaar" eigenlijk?' vroeg Mary. 'De jury: moeder en meneer Pette, laten ons allemaal blind een kaart uit een kaartspel trekken. Wij spreken af, dat hij, die schoppen-aas trekt, de moordenaar is. Niemand mag verraden, wat voor kaart hij heeft. Daarna verstopt iedereen zich in het huis. Alle lichten moeten uit, je mag alle kamers binnen, behalve de kinderkamers natuurlijk. En na vijf minuten moet de moordenaar, die zich net als ieder ander verstopt heeft, gaan rondsluipen en iemand aanvallen. Het slachtoffer moet schreeuwen, de moordenaar moet weglopen, alle lichten gaan op en

dan moet iedereen voor de jury zijn alibi bewijzen. Je moet de waarheid spreken, alleen de moordenaar mag liegen. Laten we maar beginnen, je zult het verder wel zien.'

Mevrouw Northcraft en meneer Pette lieten de gasten een kaart trekken; allen verdwenen toen lachend en angstig fluisterend in de donkere gangen en kamers om zich te verstoppen.

Pole had schoppen-aas getrokken, hij was de moordenaar.

Hij had dit vreemde spel nog nooit gespeeld, hij had geen enkel spel gespeeld. Hij liep zenuwachtig en verward rond, op het punt, om alle lichten weer aan te doen, te staken en rustig naar zijn kamer te gaan.

Maar toen zag hij, in de flauwe schemering van het licht, dat door een deurkier drong, hoe vlak voor hem, de dokter Mary meetrok, en hoe zij omkeek.

Geluidloos, met kloppend hart rende hij de donkere gang door, een open deur binnen. Hij hoorde een gilletje: Mevrouw Copper, gehurkt achter een fauteuil, gilte bij elk geluid, dat zij hoorde: 'O!, de moordenaar!'

Pole liep vol verachting de deur uit, hij zocht nu

werkelijk zijn slachtoffer. Hij meende de gehate stem dichtbij te hooren fluisteren, flauw onderscheidde hij, hoe een breede rug achter een deur verdween. Hij sprong, greep en greep een grooten weeten hals, waarin zijn magere vingers diep verdwenen. Een afschuw beving hem, maar zijn vingers schenen plotseling een eigen leven te hebben. Al zijn angst, zijn verliefdheid, zijn vernedering en haat stroomden met koude verrukking naar zijn vingers, hij rukte en kneep en een soort verdwazing, verwant aan liefde, overmeesterde hem.

De kreet van het slachtoffer was zoo natuurgetrouw, dat alle gasten, die op het geluid af waren gekomen, hem bewonderden en prezen.

‘Licht!’ werd er geroepen. Plechtig en heupzwaaiend kwam de jury binnen, meneer Pette gearmd met mevrouw Northcraft. Zij hadden allebei baarden aangetrokken om er indrukwekkend uit te zien, en waren erg lacherig. Uit alle kamers kwamen nu de gasten aan, hun alibi bewijzend. Er was een algemeen gelach, dat echter plotseling verstomde.

Want op de plaats van den moord stond Pole

bleek te kijken naar Redhurst en Redhurst lag te kreunen, half in, half uit de kamer. Zijn gezicht was blauw, zijn oogen waren dicht, er kwam bloed uit zijn open mond.

De dokter knielde neer, voelde zijn pols, deed een ooglid open. Maar Redhurst ging al rechtop zitten en moest toen braken. Er was een groote gele tand gebroken.

‘De schrik’, zei de dokter tegen de omstanders, ‘hij heeft een zwak hart, hij is geschrokken en toen gevallen, is het niet zoo, eh, meneer Redhurst?’

‘Verrek maar,’ zei Redhurst, ‘en help me eens op.’ Op den drempel waren de tweelingen verschenen op hun lange pyama-beenen, de gladde hoofdjes glanzend in het lamplicht. Hun grijze oogen waren wijd geopend, ze waren meer geïnteresseerd dan verontrust. Ze keken elkaar af en toe aan, en dan weer naar Redhurst en zijn gelen tand.

Mary had alleen maar oog voor Pole; zij nam hem onopvallend bij de hand en bracht hem naar zijn kamer. Hij was als in een droom, maar gedroeg zich toch nog zielig waardig. Mary voelde zich vreemd schuldig.

‘Het valt wel mee met meneer Redhurst’, zei ze. ‘Ja’, zei Pole, doovig sprekend. ‘Maar ik had hem willen vermoorden.’ Hij streek zijn haar glad en sprak uit het raam, door het flonkerende hor, ‘ik dacht eerst, dat het de dokter was maar toen dacht ik: het is Redhurst, en ik kon niet meer ophouden. Want hij was bang ... hij dacht dat hij doodging. Ik doe nooit zoiets, ik raak niemand aan. Wel eens in gedachten ... ik vecht wel eens. Ik....’

Hij ging zitten; het werd drukkend stil in de kamer, aan het plafond liep een groote zwarte tor langzaam als een rouwkoets voorbij. De kraan van de waschtafel drupte nadrukkelijk, alles leek vertraagd en scheen eeuwig te duren.

Mary vluchtte en ging naar haar moeder toe, die evenals zij de gebeurtenis beter begrepen had dan de dokter en de andere gasten.

Redhurst lag in bed. Hij was niet meer woedend, alleen nog bang en hij had pijn. Hij dacht niet aan Pole. De aanvaller had geen indruk op hem gemaakt, hij dacht aan de gebeurtenis zelf.

Hij, Redhurst, was aangevallen, hij was gesmoord. Zijn zelfvertrouwen was geschokt, hij was door zichzelf verlaten, hij had zich niet verdedigd. Hij

was bang en vreeselijk eenzaam; hij wist ineens, dat hij een oude man was en dat hij eens moest sterven, dat het eens toch onherroepelijk door zou gaan. Hij was nat van het zweet, er waren schrijnende tranen in zijn oogen. ‘Moeder’, zei hij.

Den volgenden ochtend was Pole voor dag en dauw op. Hij pakte zorgvuldig zijn koffers, trok zijn reispak aan en na een verstrooid-gegeten ontbijt nam hij afscheid van mevrouw Northcraft, die zijn hand in haar twee handen warm schudde. Hij keek haar met zijn voorzichtige, ontmoedigde oogen even aan. Zij glimlachte en wierp met een roekeloos, ironisch gebaar haar hoofd achterover, als een Fransche vrouw, wanneer zij zegt: ‘fiche-t-en!’

‘Tot ziens’, zei ze, ‘kom gauw terug, Mary en ik zien U graag hier.’

Zijn auto stond klaar. Hij gaf den bediende een kleine fooi, hij betastte alle riemen, waarmee de koffers vastzaten, controleerde zijn benzine-hoeveelheid, de olie, het water, zette een geknoopte witte zakdoek op zijn hoofd, deed een stofbril op en stapte in. Zijn beenen haalde hij als lange

wieren naar binnen, toen hij al gezeten was en meneer Northcraft, die op een afstand stond te kijken, spuwde naast zich op den grond. 'Een ouwe jonge juffrouw,' zei hij.

De auto verdween in groote vaart tusschen de boomen en was toen weer verder op den kalen weg te zien, rijdende met de onverzettelikheden van een ijverig insect.

De zon scheen al fel en er was geen wind. De roode grond was doortrokken met smalle en bredere beddingen van droge riviertjes waarlangs helgroene lange planten bewogen.

Pole keek rond en terwijl hij dat deed, kwam er plotseling een dun geruisch van alle kanten, dat toenam, sterker werd en luider. Overal voor hem in het veld stonden draaikolken van zand hoog en recht in de lucht, links en rechts van hem sprongen ze op. Er was nog geen erge wind.

Hij stopte en zette de kap van den auto op, snel en hijgend. Aan den horizon kwamen twee zware leikleurige onweeren op. Omkijkend zag hij nog de kleine oase, waarin het hotel lag in een rustig blinkende zon, een zóó schoon en onwaarschijnlijk verschieft alsof het een visioen was, - een verleden, waarin hij nimmer terug zou keeren.

Hij stapte weer in. Ver voor hem stonden uit den hemel dichte blauwe stralen als rechtgekamd blauw haar tot op den grond. Enorme schaduwen vlogen over de verre bergen, enkele waren zwavelgeel, andere donkerblauw en zwart. Een kudde sneeuw-witte schapen stoven als schuimvlokken voor een lange golf de vlakte over, door de wilde schaduwen heen en bleven staan in een groot eiland van licht.

Langzaam en breed schoof de regen nabij, de bergen verhullend. Het geruisch zwol aan. De lucht werd, zelfs in de zon, waarin hij nog reed, koel en open, zooals wanneer in den schouwburg het gordijn gehaald wordt.

Toen weerklonk uit de paarse lucht een ontzaglijke donderslag, waarna de regen nog luider ruischte. Pole reed door. Hij was alleen in het heelal, de schoonheid en het geweld, de groote losbraak van de elementen, brachten hem buiten zichzelf van verrukking. Hij riep met luider stem den donder aan.

De dorre vlakte begon ver en nabij te glinsteren, hij reed al dwars door vlakke plassen heen, die midden op zijn weg lagen; aan alle kanten begonnen beken te stroomen. Hij werd nat en

koud en zoo gelukkig als hij niet meer geweest was sedert hij Europa verlaten had. Regen en donder en het storten van water langs zijn ruit ... De weg werd onbegaanbaar, hij ging ernaast rijden, op den berm, doch hield ten slotte stil en overlegde, of hij niet beter kon keeren...

* * *

Redhurst was wat later opgestaan. Hij was nog somber gestemd, en besloot voor eenige dagen in een dichtbijgelegen stad te gaan logeeren, bij kennissen, die daar in comfort en veiligheid woonden. Hij wilde lezen, tooneelstukken zien en zijn tand laten maken.

Hij nam geen afscheid, zijn kamer bleef intact. Hij pakte een kleinen koffer en liet zich zwaar achterin zijn auto zakken. Hij lette niet op den weg, de chauffeur reed voortreffelijk. Hijzelf zat geruimen tijd te suffen, maar schrok toen plotseling van den zwaar neervallenden regen. Ze reden langzamer en stonden toen stil.

Vergeefs trachtte de chauffeur te starten, er was geen beweging in den wagen te krijgen. Redhurst vloekte en zag rond.

Hij bevond zich tot zijn ontzetting in een décor van het laatste oordeel. Er was nog één plek van de sombere woedende lucht doorboord door een sperenbundel onheilspellend licht, dat een poel van vuur in de vlakke brandde. De donder en bliksem woedden vlak boven zijn hoofd, en in den droom-toestand, waarin hij zich bevond, sloot deze gebeurtenis verwonderlijk goed aan bij zijn ongeluk van den vorigen avond.

Nog nooit in zijn veelbewogen leven was hij bang geweest voor onweer, de natuur had nooit bijzonderen indruk op hem gemaakt. Maar vannacht was hij al eenige malen gestorven, hij had 'moeder' geroepen, en bij dezen eenzamen rit in de gevaarlijke verlatenheid drong zich een lang vergeten symboliek bij hem op: hij was dood en nòg niet veilig. Zijn ziel werd nu geoordeeld, hij kon de eeuwige verdoemenis deelachtig worden. Hij sprak het tweede vergeten woord uit en fluisterde: 'God' En hij bad om hulp.

Op hetzelfde oogenblik verscheen de auto van Pole, haaks en met rukken voortbewegend als een angstige kreeft. Hij was vastgeraakt, met groote moeite losgekomen en keerde nu noodgedwongen terug.

Redhurst voelde zich waanzinnig dankbaar, toen hij hem herkende.

‘Goede kerel!’ dacht hij.

‘Hé, kan je ons mee terugnemen? Deze wagen is defect,’ riep hij.

Pole deed zonder te spreken het portier open, en de zware Redhurst schoof naast hem op de harde voorbank, tegen Pole aan, dien hij langzaam verwarmde. De chauffeur klom achterin.

Een kwartier reden ze zwijgend door en toen hield, even plotseling en majestueus als hij begonnen was, de storm op.

Toen de wind ging liggen, hoorde men in de anders dorre vlakte alom het geruisch van het water. Blauwe stroomen snelden door het roode zand, in de plotseling schoon geworden lucht dreven nu groote koraalriffen en gloeiende schelpen. Zij reden langs een moeras, waar duizenden gele vogeltjes kookten en ziedden en de struiken wemelden van witte vlinders. Ooievaars en reigers dreven in de bijna witte en blinkende lucht. Ze waren dicht bij het hotel, toen Redhurst begon te spreken.

‘Het is gek, dat die droge boel nooit in brand vliegt door den bliksem’, zei hij.

Hij keek Pole van terzijde aan. Het gezicht van Pole was ontspannen en jongensachtig, bijna onbekommerd. Hij stuurde met groot gemak.

‘Wat!’ zei Pole explosief. ‘Maar goeie man, ze vinden overal de sporen van brand, zelfs tot aan de steenen werktuigen toe. Waarschijnlijk zijn al hun houten voorwerpen verbrand.’

‘Of verrot’, zei Redhurst.

‘Niet verrot’, zei Pole, ‘daar regent het niet genoeg voor, het is hier zoo droog als in de hel.’ Ze waren aangekomen en stapten stijf uit.

‘Ga maar eens mee,’ zei Redhurst, ‘ik heb er een boekje over te pakken.’ Hij nam Pole bij den arm.

Mary en mevrouw Northcraft zagen toen tot hun verbijstering, hoe Redhurst, gearmd met zijn moordenaar en in een heet debat met hem gewikkeld, in huis verdween.